

www.limburg.nl

Kernrapport Natura2000-plan 2023-2029

Bunder- en Elslooërbos (153)

definitief, september 2023

provincie limburg

Colofon

Provincie Limburg

Limburglaan 10, Maastricht | Postbus 5700, 6202MA Maastricht
+31 (0)43 3899999 | Postbus&prvlimburg.nl | [www.limburg.nl/Natura 2000](http://www.limburg.nl/Natura2000)

Wijze van citeren

Provincie Limburg, 2023. Natura2000-plan Bunder- en Elslooërbos (153) 2023-2029,
Definitief-Kernrapport.
Maastricht, september 2023

Foto voorblad

Kalktufbron met Geveerd diknerfmos (L. Spoormakers)

Kernrapport, september 2023

Inhoud

Samenvatting

1. Inleiding	8
1.1. Waarom een Natura2000-plan?.....	8
1.2. Korte karakteristiek van het gebied.....	8
1.3. Samenhang met stikstofaanpak en andere beleidsontwikkelingen.....	9
1.4. Aanvullende informatie.....	10
2 Binnen welke kaders moet dit plan passen?	11
2.1 Europees beleid	11
2.2 Nationaal beleid	11
2.3 Provinciaal beleid	12
2.4 Waterbeleid	13
2.5 Gemeentelijk beleid.....	14
3. Ecologische analyse	15
3.1. Hoe ziet het gebied er nu uit, hoe is het verankerd in het landschap?.....	15
3.2. Welke ecologische doelen willen we bereiken met dit Natura 2000-plan?	16
3.3. Waar lopen we bij de ecologische doelen tegenaan, Knelpunten?	17
4. Welke resultaten realiseren we?	19
4.1. Kernopgaven vanuit (inter-)nationale ecologische doelstellingen	19
4.2. Instandhoudingsdoelen binnen het Natura2000-gebied	20
4.2. Visie op de ecologische doelen en samenhang met de omgeving.....	20
4.3. Invulling instandhoudingsdoelstellingen.....	22
5. Wat gaan we doen om de doelen te bereiken?	25
6. Financiering en subsidieregelingen	27
7. Toetsing huidig gebruik	29
7.1. Inleiding en juridisch kader	29
7.2. Inventarisatie en selectie huidig gebruik	30
7.3. Toetsingsmethodiek	31
7.4. Categorieën.....	32
7.5. Resultaten toetsing huidig gebruik Natura2000-gebied Bunder- en Elslooërbos	34
Bijlage 1a Habitattypenkaart (noord)	37
Bijlage 1b Habitattypenkaart (Zuid)	38
Bijlage 1c Habitatype Glanshaver- en vossenstaartheiland	39
Bijlage 1d Habitatype beuken-eikenbossen met hulst	40
Bijlage 2a Leefgebiedenkaart Spaanse vlag	41
Bijlage 2b Leefgebiedenkaart Bever	42
Bijlage 3a Kaart uitbreiding habitatype 6430 C Ruigten en zomen (droge bosranden) (Kasteelpark Elsloo/Terhagen)	43
Bijlage 3b Kaart uitbreiding habitatype 6430C Ruigten en zomen (droge bosranden) (Hemelbeek, Grevenakker, Slingerberg)	44
Bijlage 3c Kaart uitbreiding habitatype 6430C Ruigten en zomen (droge bosranden) (Hemelbeek, Grevenakker, Slingerberg (Bron Welleput)	45

Voorwoord

Limburg heeft een gevarieerde en rijke natuur; dat koesteren we. De natuur is niet alleen van grote biologische en landschappelijke waarde maar zeer zeker ook van economische waarde. Denk maar aan de stroom recreanten en toeristen, die ook geld in het laadje brengen. Ook daarom koesteren we die natuur.

Voorop staan de 24 gebieden in onze provincie die zelfs heel Europa van onschatbare waarde vindt, de zogeheten Natura2000-gebieden. Dit is het netwerk van beschermde natuurgebieden in de EU om wilde planten en dieren te laten gedijen. Maar zeker ook dé gebieden, die de mens graag opzoekt; om de rust en stilte te ontdekken of om de flora en de fauna te bestuderen. Onze ambitie is om die rijkdom aan natuur te behouden en het beheer ervan te verbeteren.

Reden waarom ik erg blij ben om vandaag aan U het Natura2000-plan voor het gebied Bunder- en Elslooërbos te presenteren. Hierin staan concrete maatregelen die we gaan nemen voor het natuurherstel. Want er moet wel iets gebeuren.

In Zuid Limburg bevindt zich op de overgang van het Heuvelland naar het Maasdal het Bunder- en Elslooërbos, vooral bekend om het grootste aantal bronnen en bronbeken van Nederland. Het gebied omvat een reeks hellingbossen op de steile Maasdalhelling tussen de dorpen Bunde en Elsloo. Er komen onder andere zeldzame kalktufbronnen voor, beekbegeleidende bossen, een rijke schakering aan hellingbossen met een uitbundige voorjaarsflora, en bijzondere soorten als de Spaanse vlag, Vuursalamander maar ook de minder opvallende maar zeldzame macrofauna van blinde vlokreeftjes, kokerjuffers en eendagsvliegen in de bronnen en bronbeekjes. Het Bunder- en Elslooërbos, met zijn grote verscheidenheid aan planten- en diersoorten, is aangemeld als Natura2000-gebied onder de Europese Habitatrichtlijn. Het vormt een belangrijke schakel binnen het netwerk van natuurgebieden in Nederland.

Voor de totstandkoming van dit Natura2000-plan heeft overleg plaats gevonden met Staatsbosbeheer (beheerder van een groot deel van het gebied), Stichting Het Limburgs Landschap (Kasteelpark Elsloo), de LLTB, Waterschap Limburg, de gemeenten Meerssen, Stein en Beek, en met ProRail als beheerder van de spoorlijn die van zuid naar noord het gebied doorkruist. Ik wil de betrokken partijen bedanken voor hun constructieve inbreng.

De natuur in het Bunder- en Elslooërbos is qua flora en fauna op achterstand geraakt, een duurzame bescherming is hard nodig. Dit plan gaat daar verandering in aanbrengen.

De heer Léon Faassen
Gedeputeerde Natuur in de provincie Limburg

Samenvatting

Wat is Natura 2000?

Natura 2000 is de benaming voor een Europees netwerk van natuurgebieden waarin belangrijke flora en fauna voorkomen, gezien vanuit een Europees perspectief. Met Natura 2000 willen we deze flora en fauna duurzaam beschermen. In juridische zin komt Natura 2000 voort uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen; in Nederland is dat vertaald in de Wet natuurbescherming.

Voor elk Natura2000-gebied moet een beheerplan worden opgesteld. Hierin staat wat er moet gebeuren om de voor dat gebied aangewezen instandhoudingsdoelstellingen te halen en wie dat gaat doen. Natura2000-plannen worden opgesteld in overleg met eigenaren, gebruikers en andere betrokken overheden, vooral gemeenten, waterschappen en provincies. In de meeste gevallen neemt de provincie het initiatief bij het opstellen van het Natura2000-plan, in enkele gevallen is dat het Rijk.

Korte beschrijving Bunder- en Elslooërbos

Het Natura2000-gebied Bunder- en Elslooërbos is 189 ha. groot en omvat een reeks op het westen geëxponeerde hellingbossen op de steile terrashelling van het Maasdal tussen Elsloo en Bunde, en vormt de westelijke begrenzing van het Centraal Plateau. Een deel van het gebied ligt in de huidige Maasdalvlakte. Het overgrote deel van het gebied is in eigendom bij Staatsbosbeheer.

Het Natura 2000-gebied ligt in het noordelijk deel van het Heuvelland, Dit deel van het Heuvelland kenmerkt zich door dikke lösspakketten en afwisselend grind, zand en kleilagen, die in een gelaagdheid dagzomen in de steile terrashelling. Van noord naar zuid wordt het Natura 2000-gebied doorsneden door twee geologische breuken die hebben geleid tot groot contrast in bodemsamenstelling en hydrologie tussen het noordelijk en zuidelijk deel van het gebied. Als gevolg van ondoorlatende kleilagen in de ondergrond, ontspringen er in de terrashelling ca. 400 bronnen, die hun water via bronbeken langs de helling naar de Maas afvoeren. Het grondwater is afkomstig van het Centraal Plateau waar het als regenwater in de grond zakt. Het Bunder- en Elslooërbos is een zeer waardevol hellingboscomplex. Belangrijke redenen waarom het gebied is aangewezen als Natura2000-gebied, zijn:

- de talrijke en bijzondere bronnen en bronlopen, waarvan een groot aantal met de zogenoemde kalktufvorming (korstvormige kalkafzettingen): habitatype 7220 Kalktufbronnen;
- de bijzondere natte tot vochtige beekbegeleidende bossen: habitatype 91E0C Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidend);
- de rijke schakering aan hellingbossen met een uitbundige voorjaarsflora (habitatype 9160B Eiken-haagbeukenbossen (Heuvelland), en bijzondere fauna, met talloze overgangen tussen de verschillende bostypen, waaronder in het zuidelijk deel ook een belangrijk deel voedselarme bossen (habitatype 9120 Eiken-beukenbossen met hulst);

Het bijzondere van het gebied is verder dat een aantal planten- en diersoorten (o.a. Vuursalamander) hier een van de weinige voorkomens in Nederland heeft.

Aanwijzingsbesluit

Door middel van het aanwijzingsbesluit d.d. 4 juli 2013 is het gebied Bunder- en Elslooërbos door de Staatssecretaris van Economische Zaken aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. In het aanwijzingsbesluit staan de doelstellingen en de begrenzing van dit Natura2000-gebied aangegeven. Voor het Bunder- en Elslooërbos zijn onderstaande habitattypen en -soorten in het Aanwijzingsbesluit opgenomen:

- H6430C Ruigten en zomen (droge bosranden)
- H6510A Glanshaver- en vossenstaartheuvelanden (glanshaver)
- *H7220 Kalktufbronnen
- H9120 Beuken-eikenbossen met hulst
- H9160B Eiken-haagbeukenbossen (heuvelland)
- *H91E0C Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)
- *H1078 Spaanse vlag

- H1337 Bever

De *-aanduiding bij de habitattypen H7220, H91E0C en habitatrichtlijnsoort H1078 betekent dat zij prioritair zijn, vanwege de bijzondere verantwoordelijkheid die Nederland draagt voor de instandhouding ervan omdat een belangrijk deel van hun natuurlijk verspreidingsgebied op Nederlands grondgebied ligt, en die gevaar lopen te verdwijnen. Voor de habitattypen Kalktufbronnen, Beuken-eikenbossen met hulst, Eiken-Haagbeukenbossen (Heuvelland), Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidend) en voor de habitatrichtlijnsoort Spaanse vlag geldt als doelstelling verbetering van de kwaliteit en behoud van oppervlak van het habitatype en leefgebied. Voor het habitatype Ruigten en zomen dient het oppervlak te worden vergroot én de kwaliteit verbeterd. Voor Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver) zijn de instandhoudingsdoelstellingen behoud oppervlak en kwaliteit.

De instandhoudingsmaatregelen beperken zich niet tot het Natura 2000-gebied alleen. De spoorlijn en –bermen zijn van groot belang voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen voor het habitatype 6430C Ruigten en zomen (droge bosranden) en de prioritaire habitatrichtlijnsoort 1078 Spaanse vlag; dáár zijn planmaatregelen voorzien in samenwerking met ProRail. En op het Centraal Plateau zijn eveneens maatregelen beoogd buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied.

Visie

De visie op het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen in dit Natura 2000-plan gaat uit van een aantal landschapsecologische randvoorwaarden (gegevenheden waarbinnen de ecologische ontwikkeling plaatsvindt) en richt zich op het herstel van sleutelfactoren (de te beïnvloeden milieufactoren), teneinde de knelpunten m.b.t. het ecologisch functioneren op te lossen en gunstige omstandigheden voor de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken:

- De landschapsecologische randvoorwaarden zijn de ligging op de overgang van Heuvelland naar het Maasdal, het reliëf, de geologische ondergrond, het regionale hydrologisch systeem en ook infrastructurele werken zoals de Grensmaas en de spoorlijn die het gebied doorsnijdt.
- De belangrijkste sleutelfactoren: de stikstofdepositie, de waterhuishouding (kwantiteit en kwaliteit van grond- en oppervlaktewater) en het beheer, vormen de aangrijpingspunten om de knelpunten voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen aan te pakken. De sleutelfactoren reiken tot ver buiten het Natura 2000-gebied, dus er zullen in belangrijke mate ook maatregelen buiten het Natura 2000-gebied plaatsvinden; bijv. in het hydrologische intrekgebied op het Centraal Plateau waar het grondwater vandaan komt. Verder zal de wijze van beheer in de toekomst een belangrijk aandachtspunt zijn voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen Ruigten en zomen (droge bosranden) en Eiken-haagbeukenbossen (Heuvelland).

Maatregelen

De habitattypen in Natura 2000-gebied Bunder- en Elslooërbos zijn stikstofgevoelig. Het Natura 2000-maatregelenpakket sluit dan ook in belangrijke aan op het pakket aan instandhoudingsmaatregelen uit de PAS-gebiedsanalyse (2017) voor het Bunder- en Elslooërbos. Naast voortzetting van een aantal beheermaatregelen in de periode 2021-2027 bevat het plan ook aanvullende stikstofgerelateerde maatregelen en gaat het plan in op kennisleemten, monitoring en communicatie.

Financiering

Voor uitvoering van de instandhoudingsmaatregelen om de Natura 2000-doelen voor het Bunder- en Elslooërbos te behalen, heeft de provincie Limburg budget beschikbaar uit de voortzetting van het Natuurpact 2013 tot en met 2027. Voor de uitvoering van dit Natura 2000-plan tot en met 2027 zijn de kosten ingeschat op circa € 4.587.000,-.

Kader voor vergunningverlening

In het Natura 2000-plan is getoetst of het huidige gebruik in en rond het Natura 2000-gebied (significant) negatieve effecten kan hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van de Bunder- en Elslooërbos. De beoordeling bestaat uit de effectenbeschrijving en effectenbeoordeling en richt zich op de vraag of significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstelling van een habitatype of –soort al dan niet kunnen worden uitgesloten. Op grond daarvan is in hoofdstuk 7 beschreven welke van de huidige activiteiten, eventueel onder voorwaarden, in de planperiode van het Natura 2000-plan zijn vrijgesteld van vergunningplicht ex artikel 2.7, 2e lid van de Wet natuurbescherming.

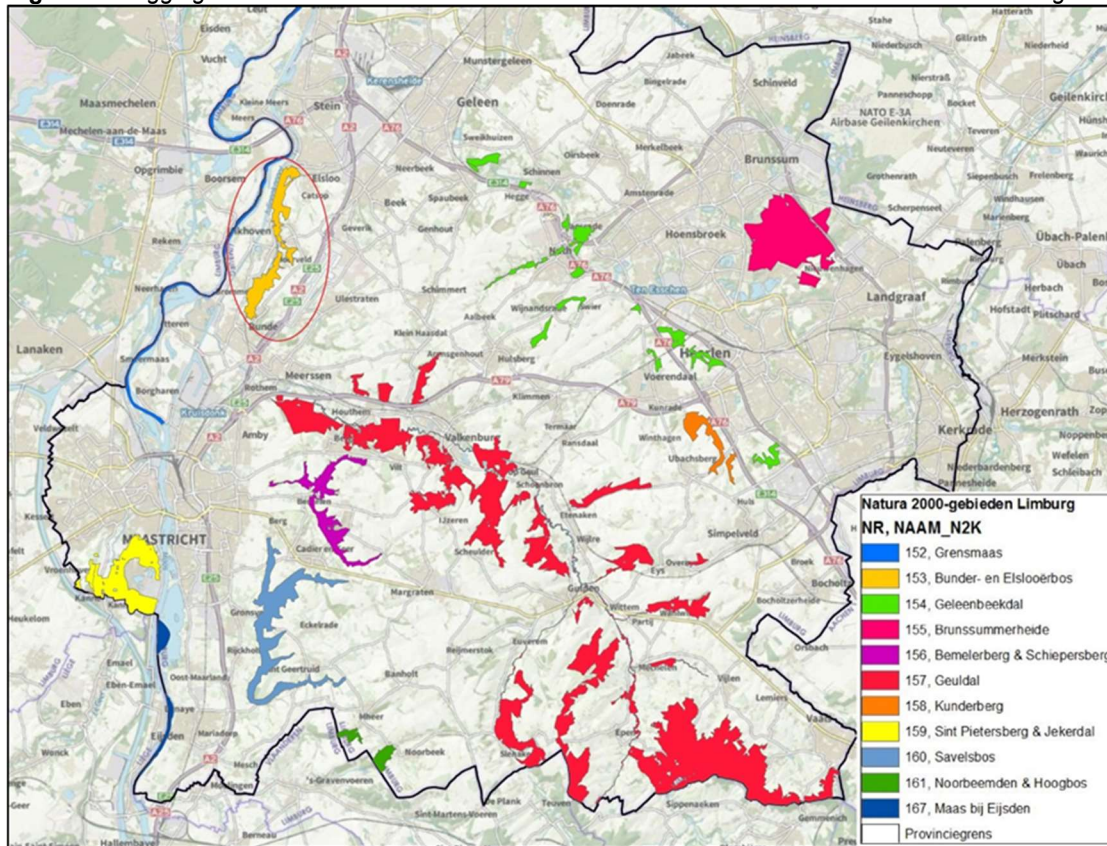
1. Inleiding

1.1. Waaron een Natura2000-plan?

Het Natura2000-gebied Bunder- en Elslooërbos ligt in Zuid-Limburg. De aanmelding als Natura2000-gebied wil zeggen dat het Bunder- en Elslooërbos van internationaal belang is en dus op provinciaal, landelijk en zelfs Europees niveau bescherming verdient. Op die manier wordt ook een bijdrage geleverd aan de landelijke natuurdoelstellingen.

1.2. Korte karakteristiek van het gebied

Figuur 1.1 Ligging van het Bunder- en Elslooërbos binnen het Natura2000-netwerk in Zuid-Limburg

Het Natura2000-gebied ligt op de steile westflank van het Centraal Plateau, op de overgang naar het Maasdal en tegen het Julianakanaal aan. De helling waarop het Bunder- en Elslooërbos ligt, heeft een hoogteverschil van plateau naar Maasdal van meer dan 50 m. Een deel van het gebied ligt in de huidige Maasdalvlakte. Het gebied wordt doorsneden door de spoorlijn Sittard-Maastricht en enkele openbare wegen met aanliggende bebouwing, die geëxclaveerd zijn in de begrenzing. Aan de oostzijde van het gebied is er een scherpe grens met het landbouwkundig gebruik op het plateau, en liggen tot ruim 1 km oostelijker ook de A2, het vliegveld en (delen van) Chemelot binnen de hydrologische invloedssfeer van het Natura 2000-gebied.

Het Natura 2000-gebied ligt in het noordelijk deel van het Heuvelland (fig. 1.1). Dit deel van het Heuvelland kenmerkt zich door dikke lösspakketten op plateau en hellingen. Onder de lösspakketten zijn afwisselend Pleistocene en Tertiaire afzettingen aanwezig. De Maasdalvlakte bestaat uit jonge rivierklei op grindpakketten. De Pleistocene en Tertiaire afzettingen vormen op de helling een karakteristieke gelaagdheid van grind, zand en kleilagen. Als gevolg van slecht doorlatende kleilagen

treedt grondwater uit de terrashelling en ontspringen er honderden bronnen waarbij het water langs de helling via bronlopen en –beken zoals de Zavelbeek en de Hemelbeek wordt afgevoerd. Het Centraal Plateau is het inziggebied van het grondwater. Het Bunder- en Elslooërbos herbergt het grootste aantal bronnen (ca. 400) in Nederland.

Het overgrote deel van het gebied is in eigendom bij Staatsbosbeheer. Overige partijen met eigendom in het gebied zijn: Stichting Limburgs Landschap (kasteelpark Elsloo), de gemeenten Stein en Meerssen, Waterschap Limburg, ProRail (Railinfratrust), Enexis en ruim 100 particuliere eigenaren.

De Provincie Limburg heeft de taak om het Bunder- en Elslooërbos te beschermen volgens de regels van de Wet natuurbescherming 2017. De manier waarop het gebied ecologisch ontwikkeld en/of beschermd moet worden, is door de Provincie vastgelegd in voorliggend Natura2000-plan met een looptijd van zes jaar. Hierin staat beschreven welke natuur(instandhoudings)doelen nagestreefd worden en welke maatregelen daartoe getroffen worden. U leest nu het kernrapport van dit Natura2000-plan.

Dit Natura2000-plan is bedoeld om de volgende habitattypen en soorten te beschermen:

- Ruigten en zomen (droge bosranden)
- Glanshaver- en vossenstaartheoïlanden (glanshaver)
- Kalktufbronnen
- Eiken-haagbeukenbossen (Heuvelland)
- Beuken-eikenbossen met hulst
- Vochtige alluviale bossen (beekbegeleitend)
- Spaanse vlag
- Bever

In dit Natura2000-plan is omschreven wat er moet gebeuren om die doelen te bereiken. Dit plan heeft de volgende functies:

- Het Natura2000-plan omschrijft de huidige situatie van deze habitattypen en soorten en geeft aan wat het uiteindelijke doel is (hoofdstuk 3 en 4);
- Het plan geeft aan welke instandhoudingsmaatregelen nodig zijn (hoofdstuk 5 en 6); deze maatregelen liggen ten dele ook buiten het Natura2000-gebied, indien dat noodzakelijk is voor de instandhouding van de aangewezen habitattypen en soorten;
- En het plan regelt voor bepaalde activiteiten de vrijstelling van vergunningplicht op grond van de Wet natuurbescherming 2017 (hoofdstuk 7).

1.3. Samenhang met stikstofaanpak en andere beleidsontwikkelingen

Er lopen landelijk en provinciaal tegelijkertijd diverse ontwikkel- en planprocessen, die relevant zijn voor de aanpak van de Natura 2000-gebieden. In elk proces worden op tal van momenten besluiten genomen, die inhoudelijk zullen worden afgestemd met de Natura 2000-plannen maar die tegelijkertijd het perspectief voor de Natura 2000-doelen kunnen veranderen in vergelijking met de voorliggende planinhoud.

Belangrijk daarvan zijn met name de provinciale Omgevingsvisie (POVI-2021), de provinciale en landelijke Stikstofaanpak, het Natuurprogramma 2020-2030 en het provinciale Waterprogramma. Te midden van al deze plannen is het Natura 2000-plan het plan, dat formeel en concreet vastlegt welke **natuurherstelmaatregelen** in en rond Natura 2000-gebied uitgevoerd zullen worden in de komende 6 jaar. Dat zijn maatregelen die nodig zijn om aan de natuurdoelen te voldoen. Het Natura 2000-plan is daarmee een sectoraal plan, dat als hoofdfunctie de natuur in Natura 2000-gebieden regelt.

Het meest algemene provinciale beleidskader, waarin Natuur één van de vele thema's is, is het POL, Provinciaal Omgevingsplan Limburg; in 2021 werd het POL-2014 opgevolgd door een nieuwe Provinciale OmgevingsVisie (POVI). In dit plan staan, verbonden door ruimtelijke en omgevingsthema's, de hoofdlijnen van het provinciaal beleid voor tal van gebruiksfuncties. De Natura 2000-gebieden zijn er als onderdeel van de groene hoofdstructuur in opgenomen en het POVI geeft de hoofdrichting voor de ruimtelijke ontwikkeling ervan. Het POVI is in 2020/2021 vastgesteld. Aanhakend op het POVI en het landelijke Natuurprogramma zorgt een provinciaal Natuurprogramma (2021) voor de aansturing van het natuurherstel. Het natuurprogramma voorziet in prioritering van gebieden, in de ontwikkelrichting van de natuur en in benodigd onderzoek. Dit provinciale natuurprogramma is in 2021 vastgesteld. Het provinciale Waterprogramma 2022-2027 geeft aan welke maatregelen er genomen dienen te worden om uiterlijk in 2027 te voldoen aan de resultaatverplichting van de Kader Richtlijn Water (KRW). Deze maatregelen zijn geborgd in het Natura 2000-plan voor zover deze betrekking hebben op de KRW-doelen met betrekking tot de terrestrische ecosystemen.

De uitvoeringsmaatregelen uit Natura 2000-plannen worden gecompleteerd met brongerichte stikstofmaatregelen, die het Rijk landelijk doorvoert en die de provincies gebiedsgericht nog uitwerken en nodig hebben. Ook dit zijn plannen met een concrete uitvoeringsgerichte inhoud, aangestuurd vanuit de voorgaande beleidskaders.

Het landelijke pakket maatregelen voor het natuurherstel en de stikstofaanpak is in april 2020 door de Minister van LNV benoemd en gefinancierd. De uitwerking ervan naar gebiedsgerichte stikstofmaatregelen wordt door de provincies verricht, door het Rijk gefinancierd en wordt in 2021 e.v. vastgelegd in planrapporten, die een aanvulling vormen op het Natura 2000-plan; de vorm en status van deze plannen is nog onderwerp van uitwerking. In het kader van deze plannen is het ook mogelijk, dat extra natuurherstel plaatsvindt, meer dan vereist voor de Europese natuurafspraken; dat kan, indien het basale natuurherstel zich succesvol voltrekt, ruimte bieden om ruimtelijk-economische ingrepen te vergunnen die negatieve effecten met zich mee brengen. In par. 2.2.6 van het Hoofdrapport van dit plan en in par. 2.2 hierna is hierover meer informatie opgenomen.

Indien in het kader van één van deze planprocessen beslissingen worden genomen, die rechtstreeks (moeten) leiden tot ingrijpende aanpassingen in het concrete Natura 2000-maatregelenpakket, dan wordt de inhoud van het Natura 2000-plan daarop aangepast middels een formele procedure, incl. openbare kennisgeving en inspraakprocedure, indien nodig ook bezwarenprocedure. De samenhang met de concrete stikstofplannen is naar verwachting het meest direct en relevant.

1.4. Aanvullende informatie

- In dit kernrapport komen alleen de hoofdzaken van het Natura2000-plan aan bod. Nadere onderbouwingen en overwegingen zijn in het hoofdrapport opgenomen. Bij eventuele verschillen tussen de tekst van het kern- en het hoofdrapport is dat tekst van het hoofdrapport leidend;
- De habitattypenkaart en uitbreidingskaart uit de bijlagen zijn ook te zien in een GIS-viewer op www.limburg.nl/natura2000;
- Op de website van het Rijk, www.natura2000.nl, kunt u informatie vinden over het nationale beleidskader Natura 2000;
- De website van Provincie Limburg, www.limburg.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/natura-2000-gebieden/, bevat informatie over de provinciale aanpak van Natura 2000;
- Op de website van de Regiegroep Natura 2000, www.natura2000.nl, kunt u informatie over alle Natura2000-gebieden in Nederland vinden;

- Belanghebbenden kunnen via een formele inspraakprocedure hun reactie geven wanneer het Natura2000-plan in ontwerp is vastgesteld.
- Tegen de definitieve vaststelling van het Natura2000-plan, is (op onderdelen) beroep mogelijk bij de Rechtbank voor het arrondissement Maastricht.

2 Binnen welke kaders moet dit plan passen?

Het Natura 2000-plan voor het gebied Bunder- en Elslooërbos is gebaseerd op Europees beleid en verankerd in nationaal en provinciaal beleid. Voor een uitgebreide omschrijving van alle beleidskaders waarin het beheerplan Bunder- en Elslooërbos binnen moet passen, verwijzen we u naar het uitgebreide hoofdrapport. Hier volgt een korte opsomming.

2.1 Europees beleid

De lidstaten van de Europese Unie hebben zich tot doel gesteld om de achteruitgang van de biodiversiteit in 2020 te stoppen. Natura 2000 is een netwerk van beschermde natuurgebieden dat beoogt om de bedreigde en waardevolle habitattypen en soorten in stand te houden en zo nodig te herstellen. Nederland heeft ruim 160 gebieden aangemeld; daarvan is het Bunder- en Elslooërbos er één van. De Europese Habitat- en Vogelrichtlijn vormt de basis voor het Europese Natura2000-netwerk.

2.2 Nationaal beleid

De Rijksoverheid heeft de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn juridisch verankerd in de Wet Natuurbescherming 2017. De Nederlandse provincies hebben sinds 2014 de taak om de afgesproken Europese doelstellingen te behalen. Daarnaast houden de provincies goed in de gaten, of bepaalde activiteiten in of nabij het gebied negatieve effecten hebben op deze natuurdoelen.

Voormalige PAS

De natuur in het Bunder- en Elslooërbos is gevoelig voor stikstof. Dat geldt in Nederland voor veel natuurgebieden en daarom is in 2015 het landelijke Programma Aanpak Stikstof – kortweg PAS – in werking getreden, een samenwerkingsprogramma van het Rijk (ministeries van EZ/LNV, I&M en Defensie) en twaalf provincies. Inmiddels is dit landelijke programma als gevolg van jurisprudentie niet meer van toepassing en onderhevig aan verandering. De PAS voorzag in: a.

- a) Daling van de stikstofdepositie in de Natura 2000-gebieden met behulp van landelijke bronmaatregelen in de periode tot 2035;
- b) Het treffen van inrichtings- en aanvullende beheermaatregelen in de periode 2015-2021 in de Natura 2000-gebieden waar de kritische depositiewaarden (KDW) overschreden werden; deze maatregelen zijn via de PAS gefinancierd en vastgelegd in PAS-gebiedsanalyses (2017);
- c) Toewijzing van economische ontwikkelingsruimte (toegestane depositie) bij Natura 2000-gebied.

Ad a: Op 10 maart 2021 is de Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering van kracht geworden. Hierin is als doelstelling opgenomen dat in 2030 landelijk het percentage van het areaal van de voor stikstof gevoelige habitats in Natura 2000-gebieden waarop de depositie van stikstof niet hoger is dan de Kritische Depositiewaarde (KDW) ten minste 50% bedraagt door het uitvoeren van een hele serie generieke maatregelen. Als alle afspraken, waaronder ook internationale afspraken met betrekking tot de NEC-plafonds gerealiseerd worden, zal in 2030 naar verwachting (AERIUS M22) de KDW voor een groot deel van het gebied Bunder- en Elslooërbos gemiddeld nog overschreden worden (matige overbelasting KDW >70 mol boven KDW); via de AERIUS-modellering wordt deze verwachting regelmatig verbeterd en aangescherpt.

De Rijksambities en de omvang, verdeling en wijze van financiering moeten nog op provinciaal niveau worden uitgewerkt met behulp van gebiedsgerichte stikstofplannen. In het Aanvalsplan Stikstof heeft de provincie dit beschreven en indicaties gegeven van denkbare maatregelen. Er zijn dus nog geen concrete plannen en maatregelen vastgesteld om te voldoen aan de beoogde stikstofdepositie noch voor eventuele extra of versnellingsmaatregelen.

Ad c: Voor het onderdeel vergunningverlening heeft de Provincie Limburg op 12 december 2019 beleidsregels met betrekking tot de stikstofaspecten vastgesteld. Op 28 januari 2020 is voorts het provinciale Aanvalsplan Stikstof vastgesteld. Landelijke afspraken om de stikstofemissies verder terug te dringen en om daarmee ook ruimte te maken voor economische ontwikkeling zijn in ontwikkeling.

Ad b: De instandhoudingsmaatregelen uit voormalige PAS-gebiedsanalyses worden in het verlengde van de uitspraak van de Raad van State en volgens landelijke afspraak één-op-één overgenomen in het Natura 2000-plan: ongeacht de wijze, waarop in de toekomst een vermindering van de stikstofdepositie wordt bereikt, zijn deze herstelmaatregelen in Natura 2000-gebieden in de komende beheerplanperiode noodzakelijk. Om de gunstige staat van instandhouding te bereiken, en om daarmee de vergunningverlening voor ruimtelijke ontwikkeling te vergemakkelijken, is aanvullende financiering nodig. De voortzetting van het Natuurpact 2013 zorgt voor deze dekking van uitgaven; eind 2020 is tevens besluitvorming voorzien over de verdeling van de aanvullende Rijksmiddelen voor de stikstofaanpak en het Natuurprogramma (€ 3 mld. t.m. 2030 voor heel Nederland).

Indien een vernieuwde aanpak van de stikstofproblematiek ertoe leidt, dat de herstelmaatregelen in omvang, tempo of locatie sterk gewijzigd dienen te worden ten opzichte van voorliggend Natura 2000-plan, dan wordt ook het voorliggende plan (tussentijds) gewijzigd. Ook tussentijds zijn aanpassingen van uitvoeringsmaatregelen mogelijk zonder dat het voorliggende Natura 2000-plan hierop formeel wordt aangepast, nl.:

- ondergeschikte uitwerkingen of aanpassingen bij de uitvoering van maatregelen (bijv. naar locatie, intensiteit, hoeveelheid); deze worden goedgekeurd bij de subsidietoekenningsprocedures;
- aanpassingen naar aanleiding van nader onderzoek of op grond van nieuwe inzichten, leidend tot vergelijkbare effecten op de aangewezen habitattypen of soorten; idem.

2.3 Provinciaal beleid

Provinciaal Omgevingsplan Limburg

De Natura2000-gebieden - zoals Bunder- en Elslooërbos – vormen in Limburg de kern van een robuust grensoverschrijdend natuur- en waternetwerk van goede kwaliteit. Dit netwerk levert een bijdrage aan de Limburgse ambitie om de biodiversiteit in stand te houden. Die ambities zijn uitgebreid omschreven in het Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014 (POL). In het POL is het doel opgenomen om de Natura 2000-gebieden te versterken, goed in te richten en te vrijwaren van negatieve invloeden van buitenaf. Het Natura 2000-plan geeft invulling aan de doelen uit het POL. In 2021 komt er een nieuw provinciaal Omgevingsplan Limburg (POVI); naar verwachting blijft het beleid met betrekking tot Natura 2000-gebieden daarin in essentie ongewijzigd.

Goudgroene natuur

De Provincie Limburg heeft in het Omgevingsplan aangegeven welke Goudgroene natuurzones beschermd moeten worden. Alle Natura2000-gebieden maken deel uit van de Goudgroene natuurzones, evenals de aanliggende delen van de Goudgroene natuurzone die van belang zijn om de internationale doelen te realiseren. Deze zones worden beschermd tegen ontwikkelingen die de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied aantasten. De Goudgroene natuurzone is door de

Omgevingsverordening Limburg beschermd tegen ontwikkelingen die de wezenlijke kenmerken en natuurwaarden van het gebied aantasten (artikel 2.6.2).

Omgevingsverordening veehouderijen

Om ook het Bunder- en Elslooërbos te beschermen schrijft Provincie Limburg voor dat veehouderijen binnen de invloedssfeer van alle Natura2000-gebieden hun ammoniakemissie moeten reduceren om zo de stikstofbelasting op het natuurgebied te verminderen. Op termijn leidt deze maatregel tot minder depositie van stikstof zonder de economische ontwikkelingsruimte te verkleinen.

Limburgs Natuurprogramma 2023-2030: voor mens en dier

In het nieuwe Limburgs Natuurprogramma 2023-2030 vallen Natura 2000 gebieden onder programmaliijn 'Robuuste Natuur'. Het doel is om in de komende jaren alle Natura 2000-beheerplannen vast te stellen en te actualiseren, en er zal worden ingezet op herstel en versterking van deze gebieden. De focus ligt vooral op het behalen van de verbeter- en uitbreidingsdoelen zodat er een gunstige staat van instandhouding van habitattypen en soorten wordt bereikt. Dit betekent dat ook soorten en habitattypen buiten Natura 2000-gebieden meetellen voor een landelijke gunstige staat van instandhouding. In het Limburgs Programma Landelijk Gebied (LPLG), aangestuurd vanuit het Nationaal Programma Landelijk gebied (NPLG), wordt gericht op de realisatie van de doelen en maatregelen in en rond de Natura 2000-gebieden. Hierbij zijn zowel natuurherstel als stikstofreductie, herstel van het watersysteem en klimaatmaatregelen belangrijke onderwerpen. Bij de ontwikkeling van de integrale gebiedsprogramma's in het kader van het NPLG wordt er ingezet op het realiseren van overgangszones rond het Natuurnetwerk Limburg, met name bij Natura 2000-gebieden. Deze overgangszones hebben als doel om te voorkomen dat andere gebruiksfuncties in de directe omgeving negatieve effecten hebben op Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) doelen.

Uitvoering

Diverse natuurmaatregelen worden door terreinbeherende organisaties, Limburgs Landschap, ProRail en Staatsbosbeheer, uitgevoerd met behulp van subsidieregelingen en beheer-vergoedingen. Ook particuliere eigenaren kunnen daar in aanmerking voor komen. De uitvoering van het natuurbeleid liep de afgelopen jaren deels ook via het programma Platteland in Ontwikkeling (PIO).

In het Bunder- en Elslooërbos is de uitvoeringsaanpak van de 'Propositie Heuvelland' belangrijk (IBP Heuvelland). Dit is een samenwerkingsproject van Rijk, provincie en waterschap om pilotmatig en in samenwerking met grondeigenaren tal van niet-alledaagse watermaatregelen tot ontwikkeling en uitvoering te brengen, zoals het voorkomen van runoff, het beteugelen van wateroverlast en het verbeteren van de grondwaterkwaliteit. Het IBP-project is tevens de 1^e fase van een LIFE IP-project, dat in 2022 voor nog meer Zuid-Limburgse gebiedsdelen, waaronder ook Natura2000-gebieden, experimentele oplossingen beoogt te bewerkstelligen voor deze problematieken.

Gedurende de looptijd van het Natura 2000-plan zal een belangrijk deel van de uitvoering onderdeel gaan uitmaken van het Limburgs Programma Landelijk Gebied als uitwerking van het NPLG (zie par. 2.2.7).

2.4 Waterbeleid

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) beoogt de bescherming en verbetering van aquatische ecosystemen, grondwaterafhankelijke terrestrische ecosystemen en duurzaam gebruik van water voor onder meer drinkwater. Het doel is om de kwaliteit van oppervlaktewateren en grondwater op het gewenste niveau te krijgen en te houden. Het provinciaal waterbeleid waarin de Kaderrichtlijn Water is uitgewerkt, is opgenomen in het Provinciaal Waterprogramma Limburg 2022-2027 (vastgesteld door PS in december 2021) en het Waterbeheerprogramma van Waterschap Limburg 2022-2027.

Vanuit het waterbeleid is het Natura 2000-gebied Bunder- en Elslooërbos aangewezen als grondwaterafhankelijk terrestrisch ecosysteem vanuit de Kaderrichtlijn Water. Hiervoor geldt een resultaatverplichting om uiterlijk in 2027 maatregelen te hebben uitgevoerd die leiden tot de vereiste

waterkwaliteit en –kwantiteit van het de grondwaterafhankelijke habitats en soorten in het Natura 2000-gebied.

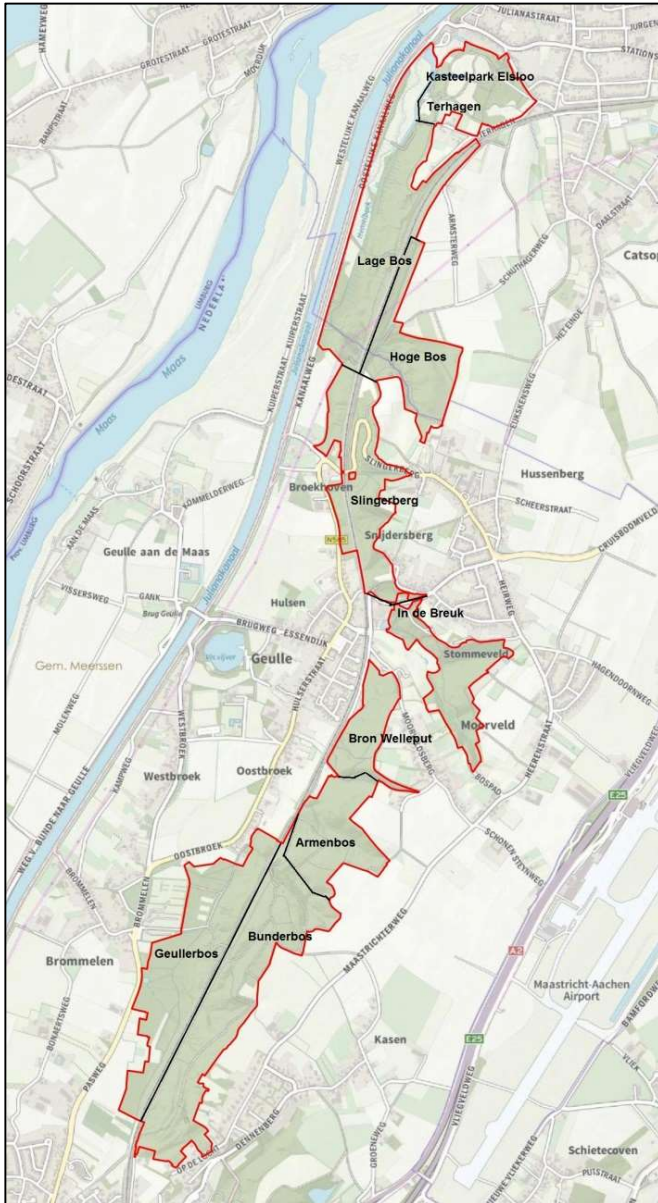
2.5 Gemeentelijk beleid

Het gemeentelijk bestemmingsplan beschrijft wat er met de ruimte mag gebeuren. Voor Bunder- en Elslooërbos zijn de bestemmingsplannen van de gemeente Meerssen en Stein van belang. In die plannen heeft het Natura2000-gebied voornamelijk de functie *natuur*. Enkele stukken vallen onder de bestemming *landschappelijke openheid* in relatie met aanliggend agrarisch gebied en *waarde archeologie*.

3. Ecologische analyse

3.1. Hoe ziet het gebied er nu uit, hoe is het verankerd in het landschap?

Figuur 3.1 Overzichtskaart met ligging deelgebieden en begrenzing van het Natura2000-gebied Bunder- en Elslooërbos

Het Natura 2000-gebied bestaat grotendeels uit de steile met bos bedekte terrashelling op de overgang van Maasdal naar het Centraal Plateau. Een klein deel van het gebied ligt in de Maasdalvlakte. Het gebied wordt doorsneden door de spoorlijn Sittard-Maastricht en enkele openbare wegen met aanliggende bebouwing tussen Moorveld en Geulle, die geëxclaveerd zijn in de begrenzing. De helling waarop het Bunder- en Elslooërbos ligt, kent hoogteverschillen tot 60 m en vormt de westelijke begrenzing van het Centraal Plateau. Aan de noordzijde ligt Kasteelpark Elsloo binnen het Natura 2000-gebied. Aan de oostzijde van het gebied is er een scherpe grens met het landbouwkundig gebruik op het plateau, en liggen binnen de invloedssfeer van het Natura 2000-gebied andere gebruiksfuncties zoals de A2, het vliegveld en (delen van) Chemelot.

Het Natura2000-gebied ligt in het noordelijk deel van het Heuvelland. Dit deel van het Heuvelland kenmerkt zich door dikke lösspakketten op plateau en hellingen. Onder de lösspakketten zijn afwisselend Pleistocene en Tertiaire afzettingen aanwezig. De Maasdalvlakte bestaat uit jonge rivierklei op grindpakketten. Het deel van het Natura 2000-gebied in de Maasdalvlakte staat onder sterke invloed van het waterpeil in de Maas.

De Pleistocene en Tertiaire afzettingen vormen op de helling een karakteristieke gelaagdheid van grind, zand en kleilagen.

Als gevolg van slecht doorlatende kleilagen treedt grondwater uit de terrashelling en ontspringen hier ca. 400 bronnen; het Bunder- en Elslooërbos herbergt verreweg het grootste aantal bronnen in Nederland. Het water uit deze bronnen wordt langs de helling via bronlopen en -beken afgevoerd. Circa 150 (ca. 1 ha) van deze bronnen en bronbeken kwalificeren voor de Europese biodiversiteitsdoelstellingen (Kalktufbron). De bronnen worden gevoed door grondwater, dat op het Centraal Plateau intrekt en zijdelings over de ondoorlatende bodemlagen naar het hellingbos afstroomt. De grondwaterkwaliteit wordt sterk beïnvloed door het grondgebruik op het Plateau, met name landbouw.

Er is een groot contrast tussen het noordelijke en het zuidelijk deel van het Natura2000-gebied als gevolg van geologische breuken in de ondergrond. Het noordelijk deel kent een sterke toestroom van kalkrijk water in de bronnen en een sterke bodemdynamiek. In het zuidelijk deel is de toestroom van grondwater en het aantal bronnen geringer en ook beduidend minder kalkrijk. Het hellingbos kent hier een lange onafgebroken bosgeschiedenis (oude boslocatie).

3.2. Welke ecologische doelen willen we bereiken met dit Natura 2000-plan?

Het Natura 2000-gebied Bunder- en Elslooërbos is aangewezen voor zes habitattypen en twee habitatrichtlijnsoort (Tabel 3.1). In de tabel is aangegeven wat de huidige situatie is van de habitattypen en –soort (staat van instandhouding), wat de instandhoudingsdoelstellingen hiervan zijn en hoe ze zich ontwikkelen (trend) is.

Tabel 3.1 Instandhoudingsdoelen habitattypen Bunder- en Elslooërbos

Betekenis indicaties doelstelling >: uitbreiding/verbetering, =: behoud,

Betekenis indicaties trend >: positief, =: stabiel, -: negatief, ?: onbekend)

Habitattype/soort		Huidige situatie		Doel			Trend	
		Opp. (ha)	Staat van instandhouding	Opp.	Kwaliteit	Populatie	Opp.	Kwaliteit
Ruigten en zomen (droge bosranden)	H6430C	0,13	matig ongunstig	>	>	n.v.t.	<	<
Glanshaver- en vossenstaartheuvels	H6510A	0,025	zeer ongunstig	=	=	n.v.t.	<	<
Kalktufbronnen	*H7220	1,05 (0,6 + 14,2 in mozaïek met H91E0C)	zeer ongunstig	=	>	n.v.t.	=	<
Eiken-haagbeukenbossen (Heuvelland)	H9160B	93,2	matig ongunstig	=	>	n.v.t.	=	<

Beuken-eikenbossen met hulst	H9120	10,9	matig ongunstig	=	>	n.v.t.	?	?
Vochtige alluviale bossen	*H91E0 C	26,2 waarvan 14,2 in mozaïek met H7220	matig ongunstig	=	>	n.v.t.	>	=
Spaanse vlag	*H1078	n.v.t.	gunstig	=	=	=	>	=
Bever	H1337	n.v.t.	gunstig	=	=	=	>	=

* *prioritair habitatype.*

De beoordeling van de staat van instandhouding is mede gebaseerd op de rapportage zoals Nederland deze in 2019 heeft ingediend bij de EU in het kader van de zesjaarlijkse rapportageverplichting. Deze beoordeling laat een ander beeld zien dan de informatie die in het zgn. Standaard Data Formulier is opgenomen. Het verschil zit in het voortschrijdend inzicht en de verschillende beoordelingssystematiek.

3.3. Waar lopen we bij de ecologische doelen tegenaan, Knelpunten?

De habitattypen van het Bunder- en Elslooërbos worden voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen belemmerd door een aantal overkoepelende knelpunten en door habitatspecifieke knelpunten. Verschillende belemmeringen kunnen alleen in een (veel) ruimer gebied dan het Natura 2000-gebied worden opgelost; dit betreft met name de stikstofdepositie en vermessing & verdroging & run-off. Enkele knelpunten zijn een kwestie van interne Natura2000-maatregelen (beheer, exoten, bosreservaat, beeklopen). Tevens zijn er rond aard en impact van bepaalde knelpunten nog leemtes in kennis. Hiervoor is het nodig dat nader onderzoek wordt verricht om knelpunten adequaat te kunnen aanpakken. In tabel 3.2. zijn alle knelpunten en leemten in kennis samengebracht.

Tabel 3.2 Overzicht van knelpunten en kennisleemten

	Knelpunt	Habitatype						Soort	
		H6430C	H6510A	*H7220	H9120	H9160B	*H91E0C	H1016	H1083
		Ruigten en zomen (droge bostrand)	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	Kalktuftbronnen	Beuken-eikenbossen met hulst	Eiken-haagbeukenbossen (beekbeek)	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	Spaanse vlag	Bever
K1	stikstofdepositie	x	x	x	x	x	x		
K2	vermessing	x		x	x	x	x		
K3	beheer	x	x		x	x			
K4	exoten	x			x	x	x		
K5	isolatie en areaal	x	x						
K6	verdroging			x		x	x		
K7	runoff en erosie			x	x	x	x		
K8	bever			x					
Kennisleemte									

L1	morfodynamiek bronnen en bronlopen			x					
L2	verspreiding, populatie-omvang en standplaatsconditie s typische soorten					x			
L3	ontwikkeling bosreservaat					x	x		
L4	mogelijkheden beekbodemophogin g ingesneden beken			x			x		

4. Welke resultaten realiseren we?

In dit hoofdstuk zijn de Natura 2000-instandhoudingsdoelen van het gebied Bunder- en Elslooërbos nader uitgewerkt. In deze realisatiestrategie is in globale zin beschreven wat er nodig is om op termijn de duurzame gunstige staat van instandhouding van de habitattypen voor Bunder- en Elslooërbos te halen. Een duurzame gunstige staat van instandhouding betekent dat:

- habitattypen en leefgebieden / populaties van de soorten, voor zowel omvang als kwaliteit, stabiel zijn of een positieve trend vertonen;
- voldaan is aan de abiotische randvoorwaarden;
- de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied gerealiseerd zijn.

4.1. Kernopgaven vanuit (inter-)nationale ecologische doelstellingen

Met een kernopgave is aangegeven wat de belangrijkste bijdragen van een gebied zijn aan het (inter-)nationale Natura2000-netwerk. De kernopgaven vormen een belangrijk hulpmiddel bij de focus en de eventueel noodzakelijke prioritering binnen de Natura2000-plannen. Voor het Natura 2000-landschap Heuvelland zijn landelijk 15 kernopgaven geformuleerd, hiervan hebben er twee betrekking op het Bunder- en Elslooërbos, namelijk:

- 8.03 Hellingbossen en zomen:** behoud van bestand hellingbos en herstel gevarieerde vegetatiestructuur van H9160B eiken-haagbeukenbossen (Heuvelland), verzachten van bosrand, H6430C ruigten en zomen (droge bosranden) en waar relevant vergroten leefgebied *H1078 Spaanse vlag. Binnen Europa is deze kernopgave van groot internationaal belang vanwege de bijzondere (kleinschalige) landschappelijke setting met gradiënt van kalkgronden die zijn overdekt door terrasgronden en de hoge diversiteit aan levensgemeenschappen. Voor Nederlandse begrippen zijn de Zuid-Limburgse hellingbossen bijzonder soortenrijk met veel voor ons land unieke en zeldzame soorten. De Spaanse vlag is daarbij een prioritaire soort.
- 8.08 Beekdalbossen:** behoud en uitbreiding *H91E0C vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen) en *H7220 kalktufbronnen door herstel van hydrologie zowel de grondwaterstromen als het niveau en morfodynamiek van de beeklopen. Vochtige alluviale (beekbegeleidende bossen) en kalktufbronnen zijn prioritaire habitattypen. Het subtype beekbegeleidende bossen komt versnipperd voor waardoor de kwaliteit bedreigd is en zowel landelijk als in Europees verband onder druk staat. Beide habitattypen zijn binnen Nederland van groot belang voor zeldzame en bedreigde soorten. Het Bunder- en Elslooërbos herbergt het overgrote deel (>75%) van de kalktufbronnen binnen Nederland; de vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen) hebben hier een ruim voorkomen met bovendien een grote ecologische variatie. Aan de kernopgave is een 'sense of urgency' toegekend m.b.t. verbetering van de water-condities omdat de inschatting is gemaakt dat als de opgave niet wordt opgepakt binnen 10 jaar, mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat om de huidige waarden van de prioritaire habitattypen *7220 kalktufbronnen en *91E0C vochtige alluviale bossen (beek-begeleidend) in stand te houden.

Voor het Bunder- en Elslooërbos is er een duidelijke samenhang tussen de kernopgaven als gevolg van de bijzondere geologische en geohydrologische omstandigheden van het gebied. Aan de in kernopgave 8.03 genoemde gradiënt ligt in belangrijke mate de geohydrologie ten grondslag bestaande uit bron- en kwelzones met matig kalkrijk tot zeer kalkrijk grondwater in een reliëfrijk landschap dat is opgebouwd uit overwegend kalkarme pleistocene en tertiaire grind- en zandafzettingen. Dit onderstreept eens te meer het belang van een goed functionerend geohydrologisch systeem met goede watercondities waar kernopgave 8.08 op is gericht.

4.2. Instandhoudingsdoelen binnen het Natura2000-gebied

In tabel 4.1 staat de huidige situatie en de instandhoudingsdoelen per habitattypen en –soort weergegeven. Hierin is ook de relatieve bijdrage aangegeven van het Natura 2000 voor de habitattypen en –soort, waaruit het belang blijkt van het gebied binnen Nederland voor het behoud en verbetering van deze habitattypen. Het habitattypen Kalktufbronnen springt hier bovenuit met daarnaast vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende vochtige bossen) en eiken-haagbeukenbossen (heuvelland)

Tabel 4.1 Instandhoudingsdoelstellingen Natura2000-gebied Bunder- en Elslooërbos

Habitattypen	Huidige situatie			Doel**			Landelijke staat van instandhouding***	Relatieve bijdrage****
	Opp. (ha)	Staat van instandhouding	Trend*	Opp.	Kwaliteit	Populatie		
Ruigten en zomen (droge bosranden) (H6430C)	0,13	matig ongunstig	<	>	>	n.v.t.	-	C
Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver) (H6510A)	0,025	zeer ongunstig	Onbekend	=	=	n.v.t.	-	C
*Kalktufbronnen (H7220)	1,05	zeer ongunstig	<	=	>	n.v.t.	-	A4
Eiken-haagbeukenbossen (heuvelland) (9160B)	93,2	matig ongunstig	<	=	>	n.v.t.	--	B2
Beuken-eikenbossen met hulst (H9120)	10,8	matig ongunstig	=/>?	=	>	n.v.t.	-	C
*Vochtige alluviale bossen (H91E0C)	26,4	matig ongunstig	=	=	>	n.v.t.	-	B1
*Spaanse vlag (H1016)		gunstig	>	=	=	=	+	?
Bever (H1083)		gunstig	>	=	=	=	+	C

Toelichting tabel:

* Trend >: positief/ = : stabiel/ - : negatief/ o: onbekend

**Doel >: uitbreiding, verbetering kwaliteit/ =: behoud oppervlak, behoud kwaliteit

*** Landelijke staat van instandhouding + : gunstig/ - : matig gunstig/ -- : zeer ongunstig

**** Voor de habitattypen betreft de relatieve bijdrage het actuele aandeel van de landelijke oppervlakte dat in dit gebied aanwezig is.

Voor de soorten betreft de relatieve bijdrage het aandeel van de landelijke populatie dat (geregeld) in dit gebied aanwezig is. De relatieve bijdrage wordt weergegeven in percentages: A1 = 15-30%, A2 = 30-50%, A3 = 50-75% en A4 = >75%, B1 = 2-6% en B2 = 6-15%, C = <2%, #= niet opgenomen

*prioritair habitattypen

4.2. Visie op de ecologische doelen en samenhang met de omgeving

Aan de basis van de visie op het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen in dit Natura 2000-plan liggen een aantal landschapsecologische randvoorwaarden d.w.z. de gegevens waarbinnen ecologische ontwikkelingen m.b.t. de doelstellingen mogelijk zijn. Tot deze randvoorwaarden behoren een aantal unieke natuurlijke kenmerken die het gebied bijzonder maken. Deze kenmerken betreffen de ligging van het gebied op de reliëfrijke overgang van twee verschillende landschappen namelijk het Zuid-Limburgse Heuvelland en het Maasdal; de geologische opbouw met een karakteristieke gelaagdheid van kalkrijke lösslagen, grind- en zandpakketten, waterkerende kleilagen en markante

geologische breuken; en een regionaal (geo)hydrologisch systeem dat zich manifesteert in een voor Nederland unieke bronzone op de terrashelling bestaande uit honderden bronnen en bronbeken over vrijwel de gehele lengte en een gradiënt in watersamenstelling van zuid naar noord met in het noordelijk deel actieve kalktufvorming. Tot de landschapsecologische randvoorwaarden is hier ook een aantal gegevenheden beschouwd te weten een aantal infrastructurale werken zoals de heringerichte Grensmaas en de spoorlijn die van noord naar zuiden het gebied doorsnijdt. Binnen de landschapsecologische randvoorwaarden heeft het Bunder- en Elslooërbos zich ontwikkeld tot een zeer waardevol boscomplex met overgangen van Wintereiken-beukenbos (H9120) naar verschillende vormen van het Eiken-haagbeukenbos (H9160B), bronmilieus (H7220 Kalktufbronnen), bronbossen en beekbegeleidende bossen (H91E0C) in een onderlinge ecologische samenhang. Deze samenhang omvat gradiënten van nat naar droog, kalkrijk naar kalkarm, laag naar hoog en voedselarm naar voedselrijk. De ononderbroken samenhang maakt de verschillende bosccosystemen stabiel en biedt betere mogelijkheden voor natuurlijke ontwikkeling dan geïsoleerd liggende bosgemeenschappen.

De realisatiestrategie voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen van de voor het Natura 2000-gebieden aangewezen habitattypen en habitatrichtlijnsoort richt zich op de sleutelfactoren (de knoppen waar aan gedraaid kan worden) die bepalend zijn voor de kwaliteit en de verbetering van de kwaliteit. Deze sleutelfactoren zijn: stikstofdepositie, grondwaterkwantiteit en -kwaliteit, en beheer. Het niet optimaal functioneren van deze factoren ligt voor het merendeel ten grondslag aan de knelpunten die in par. 3.3 zijn benoemd.

In par. 4.3 is per habitatype aangegeven op welke wijze aangeprepen kan worden op de sleutelfactoren om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken. Voor een belangrijk deel liggen deze aangrijpingspunten buiten het Natura 2000-gebied. In deze habitatsgewijze visie op de realisatiestrategie is overkoepelend aangegeven hoe de instandhoudingsdoelen kunnen worden bereikt, uitgaande van de genoemde sleutelfactoren:

- **Stikstofdepositie.** De habitattypen in het gebied zijn stikstofgevoelig. De stikstofdepositie op het gebied overschreed in het verleden de KDW van de habitattypen met verzuring en vermisting tot gevolg. De verwachte depositie tot 2030 is dat het gebied over een op een groot deel van het oppervlak tot een matige belasting leidt. Bovendien is door ophoping van stikstof in de bodem als gevolg van vele jaren depositie, een effectgerichte aanpak in het gebied nodig om een overmaat aan stikstof af te voeren. Onder natte omstandigheden zal dit deels op natuurlijk wijze verlopen door denitrificatie.
De inrichtings- en beheermaatregelen die hiervoor dienen te worden uitgevoerd, zijn voor het habitatype ruigten en zomen goed inpasbaar maar zullen voor de boshabitattypen ingrijpend kunnen zijn en arbeidsintensief. Bovendien dit gefaseerd plaats te vinden, waarbij telkens een beperkt oppervlak onder handen wordt genomen. Dit betekent dat bosmaatregelen en de effecten hiervan over een lange tijdsperiode worden uitgespreid. Hierop zal onder de sleutelfactor beheer verder worden ingegaan.
- **Grondwaterkwantiteit.** Voor de instandhoudingsdoelstelling is permante en voldoende krachtige toestroom van grondwater in de bronnen en hoge grondwaterstanden een belangrijke sleutelfactor. Een knelpunt hierbij is de afgenomen regenwaterinfiltratie en grondwateraanvulling in het infiltratiegebied op het Centraal Plateau met als gevolg verdroging in het Natura 2000-gebied. De oorzaak ligt in het toegenomen verhard oppervlak in woonkernen, vliegveld en overige infrastructuur, afvoer via riolering, verminderde infiltratie in landbouwgebieden door bodemverdichting en toegenomen oppervlakkige afstroming.
Voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding dienen diverse maatregelen genomen te worden op het plateau om de infiltratie van regenwater naar het grondwater te bevorderen, bestaande uit afkoppeling van regenwaterafvoer van het riool in woonkernen en overige verharde oppervlakten, en het optimaal laten infiltreren van regenwater via bestaande regenwaterbuffers. Verbetering van de grondwaterstand binnen het Natura 2000-gebied wordt verder bereikt door verhoging van de drainagebasis bij diep ingesneden bronbeken en bronlopen

waardoor in omringende grondwaterafhankelijke habitattypen een gunstiger grondwaterregime wordt bereikt.

- **Grondwaterkwaliteit.** Voor de grondwaterafhankelijke habitattypen is de grondkwaliteit een belangrijke sleutelfactor. Hoge gehalten aan eutrofiërende stoffen in het toestromende grondwater zorgen voor verslechtering van de habitattypen hetgeen zich uit in verruiging en dominantie van enkele soorten, waardoor de karakteristieke soortenrijke vegetatie wordt verdrongen. De oorsprong van het te hoge gehalte aan eutrofiërende stoffen is in belangrijke mate de uitspoeling van meststoffen in landbouwgronden op het plateau. Het terugdringen van de uitspoeling naar voor de habitattypen gewenste niveaus is dan ook een urgente maatregel. Als onderdeel van het huidige generieke mestbeleid (6^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn) is hier al verbetering in bereikt, maar een verdere terugdringing van de uitspoeling zal nodig zijn.
- **Beheer.** De hellingbossen in het Bunder- en Elslooërbos bevinden zich sinds de beëindiging van de hakhoutexploitatie begin jaren 1950, in een overgangsfase van hakhoutbos naar een meer natuurlijk, opgaand loofbos waarin de hoeveelheid staand en dood hout is toegenomen en de verstoringregimes zijn afgenomen. Het huidige bos heeft daardoor een uniforme structuur en lichtklimaat en vindt er sterke ophoping van strooisel plaats, tevens versterkt door verzuring en vermessing. De staat van instandhouding van het habitatype H9120 Beuken-eikenbossen met hulst en H9160B Eiken-haagbeukenbos (Heuvelland) is in de afgelopen decennia verslechterd: de ondergroei van (voorjaars)flora is verminderd, een aantal typische lichtminnende soorten zijn sterk afgenomen of verdwenen, andere soorten zijn gaan domineren. Karakteristieke vogels van oud bos daarentegen zijn toegenomen.

Het beheer in de achterliggende periode is gericht geweest op een natuurlijke bosontwikkeling, waarbij een aantal structuurkenmerken van het bos leidend zijn geweest (den Ouden, 1995). Het instellen van een bosreservaat in een deel van het gebied in 1998 (zie par. 2.2.7) sluit hier op aan. De ingezette natuurlijke bosontwikkeling geldt hier dan ook als uitgangspunt. Een evaluatie van deze beheerkeuze is echter tot op heden niet uitgevoerd, zodat niet bekend is of de ingezette natuurlijke bosontwikkeling leidt tot de gewenste structuren en meer in het bijzonder tot een verbetering van de staat van instandhouding van de boshabitattypen in het kader van Natura 2000. Een evaluatie van de bosontwikkeling dient dan ook eerst uitgevoerd te worden. Op basis hiervan kunnen aanvullende beheermaatregelen en ingrepen nodig zijn mede als effectgerichte maatregelen tegen milieu-invloeden zoals stikstofdepositie. De vraag hierbij zal ook zijn of maatregelen dienen aan te sluiten bij het vroegere eeuwenoude kapbeheer of dat met de in te zetten maatregelen beter kan worden ingespeeld op nabootsing van (effecten van) natuurlijke processen en bevorderen van een natuurlijker soortensamenstelling in de boomlaag. In hellingbossen van het Löss-gedeelte van het Heuvelland is hier nog weinig ervaring mee.

4.3. Invulling instandhoudingsdoelstellingen

In de onderstaande tabel staat een samenvatting op welke manier invulling is gegeven aan de doelrealisatie voor de habitattypen en –soorten.

Tabel 4.2 Doelrealisatie Natura2000-plan Bunder- en Elslooërbos

Habitat-type	Huidige situatie		Doel		Doelrealisatie
	Opp. (ha)	Svl	Opp. (ha)	Kwaliteit	

Ruigten & zomen (droge bosranden)	0,13	matig ongunstig	1	>	Verbetering van kwaliteit en uitbreiding van het oppervlak van het habitatype door gericht gefaseerd beheer van zomen langs bosranden, beekoevers en spoortalud en het terugzetten van bosranden. Kansrijke locaties zijn met name aanwezig aan de onderrand van de terrashelling, in de overgang naar het Maasdal en in een zone aan de oostzijde van de spoorlijn noordwaarts vanaf Armenbos.
Glanshaver- en vossenstaartheiden (glanshaver)	0,025	Zeerongunstig	0,025	=	Het voorkomen van het habitatype op de terrashelling binnen Kasteelpark Elsloo zal vanwege de natuurlijke ondergrond van terrasafzettingen bij het huidige, in principe adequate beheer van jaarlijks maaien en afvoeren gaan afnemen als gevolg van verschraling. Hierdoor zal de vegetatie van het habitatype verschuiven naar voedselarmere vormen die niet kwalificeren. Vooralsnog is hier geen passende oplossing voor.
Kalktufbronnen	1,05	zeerongunstig	1,05	>	Behoud van kwaliteit en oppervlak en op termijn kwaliteitsverbetering wordt bereikt door vermindering van de uitspoeling van meststoffen, in het bijzonder nitraat, in landbouwgronden in de intrekgebieden van de bronnen en bronlopen, vergroten van de grondwatervoorraad door het bevorderen van infiltratie van hemelwater, aanpassing van de hydro- en morfodynamiek van de bronlopen en het terugdringen van instroom van voedselrijk bodemmateriaal en erosie. Het effect van al ingezet generiek beleid op de kalktufbronnen zal, vanwege de verblijftijd van het grondwater, pas na enkele decennia merkbaar zijn. Voor doelrealisatie zijn aanvullende maatregelen op de huidige generiek maatregelen nodig.
Beuken-eikenbossen met hulst	10,8	Matigongunstig	10,8	>	Verbetering van kwaliteit en behoud van oppervlak wordt bereikt door: 1. het terugdringen van de verzurende en vermestende werking van de stikstofdepositie; dat leidt op termijn tot minder strooiselophoping en verbetering van de strooisel- en humuskwaliteit en tot toename van de ondergroei. 2. voorkomen van run-off en erosie vanaf het plateau; verbetering van de bosstructuur door kleinschalige beheeringrepen zoals groepenkap, selectieve dunning, bij planten boomsoorten met goed verterend strooisel, ontwikkelen geleidelijke overgangen, hakhoutbeheer. Hiervoor is het allereerst nodig dat de huidige grotendeels spontane bosontwikkeling wordt geëvalueerd en in een bosbeheerplan de mogelijke maatregelen integraal worden uitgewerkt.

Eiken- haagbeuk ebossen (heuvel- land)	93,2	matig ongunsti g	93,2	>	<p>Verbetering van kwaliteit en behoud van oppervlak wordt bereikt door:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. het terugdringen van de verzurende en vermestende werking van de stikstofdepositie; dat leidt op termijn tot minder strooiselophoping en verbetering van de strooisel- en humuskwaliteit en tot toename van de ondergroei, met name van belang voor de vorm van het habitatype op zure lössbodems. 2. vermindering van uitspoeling van vermestende stoffen waardoor verruiging in de rijkere vorm van het habitatype wordt teruggedrongen. 3. voorkomen van run-off en erosie vanaf het plateau; verbetering van de bosstructuur door kleinschalige beheeringrepen zoals groepenkap, selectieve dunning, bij planten boomsoorten met goed verterend strooisel, ontwikkelen geleidelijke overgangen, hakhoutbeheer. Hiervoor is het allereerst nodig dat de huidige grotendeels spontane bosontwikkeling wordt geëvalueerd (o.m in het bosreservaat) en in een bosbeheerplan de mogelijke maatregelen integraal worden uitgewerkt.
Vochtige alluviale bossen, beekbege leidend	26,2	matig ongunsti g	27	>	<p>Verbetering van kwaliteit en behoud van oppervlak voor het habitatype wordt op de eerste plaats bereikt door verbetering van de hydrologie zowel kwantiteit als kwaliteit, zoals dit al in gang gezet is ter hoogte van het Lage bos bij de aanleg van dekgrondberging langs de Grensmaas (stijghoogte fors toegenomen, grondwater van goede kwaliteit). Op de terrashelling wordt verbetering in de bronzones bereikt door vergroting van de infiltratie en door het terugdringen van de uitspoeling van vermestende stoffen (intrekgebieden) en van de inspoeling (run-off + erosie) van afstromend water en vermest bodemmateriaal van de plateaurand. Verder door bij diep ingesneden bronbeken de beekbodem te verhogen. In het Maasdal in het zuidelijk deel van het gebied kan verbetering worden bereikt door bronbeken in het bos te laten stromen.</p>
Spaanse vlag		Gunstig	=	=	<p>Behoud omvang en kwaliteit van het leefgebied is bij het huidige beheer en gebruik al gerealiseerd. Voortzetting van het beheer en onderhoud van de spoorbermen langs het traject Maastricht-Sittard is daarbij van belang. De uitbreiding en verbetering van het habitatype 6430C Ruigten en zomen (droge bosranden) langs spoorlijn en elders in het gebied zal het leefgebied naar verwachting in kwaliteit verbeteren.</p>
Bever		Gunstig	=	=	<p>Behoud omvang en kwaliteit van het leefgebied is in de huidige situatie al gerealiseerd. Het ruimte bieden van de soort binnen het huidige leefgebied (binnen de randvoorwaarden van schaderisico's) geeft voldoende invulling aan de instandhoudingsdoelstellingen.</p>

5. Wat gaan we doen om de doelen te bereiken?

In dit hoofdstuk zijn de Natura2000-instandhoudingsmaatregelen 2023-2029 weergegeven, waarmee de ecologische knelpunten worden aangepakt om daarmee de instandhoudingsdoelen te realiseren.

Herstel- en instandhoudingsmaatregelen

In Tabel 5-1 zijn de Natura 2000-maatregelen samengevat. In dit hoofdstuk staan per instandhoudingsdoel de maatregelen beschreven die nodig zijn om knelpunten op te lossen en/of het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen mogelijk te maken. Dit omvat zowel een aantal in het kader van de voormalige PAS beoogde maatregelen, een aantal vervolgmaatregelen die voortvloeien uit PAS-onderzoek en de maatregelen die in de beheerplanperiode 2021-2027 benodigd zijn om de Natura 2000-instandhoudingsdoelen te kunnen realiseren. De 'PAS'-maatregelen betreffen maatregelen die zich in het eerste PAS-tijdvak (2015-2021) richtten op het behoud van het areaal en de kwaliteit van de habitattypen en/of leefgebieden van habitatrictlijnsoorten. Regulier beheer vormde geen onderdeel van de PAS-herstelmaatregelen. Voor de volgende tijdvakken omvat het Natura 2000-plan ook aanvullende maatregelen voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen die verder reiken dan behoud van areaal en kwaliteit van de habitattypen en –soorten maar gericht zijn op uitbreiding van areaal en/of verbetering van kwaliteit. Verder zijn de hectaren nog te ontwikkelen en in ter richten Goudgroene natuur in en rondom het Natura 2000-gebied Bunder- en Elslooërbos, zoals vastgesteld in het vigerende Provinciaal Natuurbeheerplan Limburg, van belang voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen.

Tabel 5-1 Totaaloverzicht herstel- en instandhoudingsmaatregelen en onderzoeken Bunder- en Elslooërbos

Maatregel	Omschrijving	Habitattype, -soort	Knelpunt	Frequentie	Hoeveelheid
M.153-1, M.153-2	Terugzetten struweel en bos, gefaseerd maaien en afvoeren	H6430C, H1078	K1, K2, K3, K5	cyclisch	1 ha
153.Ex.15	Bestrijding Japanse duizendknoop	H6430C	K4	eenmalig	1 ha
M.153-3	Vergroten infiltratie op het plateau in bestaande buffers	H7220, H9160B, H91E0C	K2, K6	eenmalig	20 stuks
M.153-4	Hemelwater infiltreren bebouwd gebied	H7220, H9160B, H91E0C	K2, K6	eenmalig	35 ha
M.153-6	Verondiepen ingesneden beken door beekbodempverhoging	H7220, H91E0C	K6	eenmalig	850 m
M.153-5	Vermindering uitspoeling nutriënten in intrekgebied	H7220, H9160B, H91E0C	K2	eenmalig	850 ha
M.153-14	Inrichting runoff risicopunten	H7220, H9160B, H91E0C	K7	eenmalig	12 stuks
153.Vw.16 153.Vw.30	Functioniewijziging en inrichting goudgroene natuur	H7220, H91E0C	K2, K7	eenmalig	3,1 ha
153.Oz.19 , 153.Bi.26	Opstellen bosbeheerplan (BBP) en uitvoeren maatregelen op basis van BBP	H9120, H9160B	K3	Eenmalig, cyclisch	1 st. 10 ha
153.Ex.20, 153.Ex.21, 153.Ex.24	Bestrijden/verwijderen van exoten en niet-gebiedseigen boomsoorten	H9120, H9160B	K6	eenmalig	2 ha
M.153-12	Opgeleide beken weer vrij laten uitstromen in het bos	H91E0C	K3	eenmalig	1 stuk
153.H25	Verwijderen zandvangen	H91E0C	K6	eenmalig	2 stuks
153.H.29	Vermindering drainerende werking bronloop Kasteelpark Elsloo	H7220	K6	eenmalig	25 m
153.Oz.17 153.H.18	Onderzoek naar hydro- en morfodynamiek bronnen en bronlopen t.b.v. versterking kalktufvorming en maatregelen op basis hiervan	H7220	L1	eenmalig	1
	Onderzoek naar aanpak en methoden beekbodempophoging ingesneden beken	H7220, H91E0C	L4	eenmalig	1
153.Oz.22	Onderzoek naar voorkomen en standplaatscondities afgenomen typische plantensoorten H9160B	H9160B	L2	eenmalig	1
153.Oz.23	Herhalingsonderzoek/monitoring van bosreservaat Bunderbos en vergelijking t.o.v. 1998	H9160B	L3	eenmalig	1

Tabel 5-2. Monitoringsmaatregelen Natura2000-plan Bunder- en Elslooërbos

Monitoringsdoel	Specificatie monitoring	Frequentie	Regulier/ Natura 2000-plan	Uitvoerder / trekker
Vegetatie	Kartering	1 x per 12 jaar	Regulier	Staatsbosbeheer/provincie
Flora	Kartering typische soorten en aandachtsoorten	1 x per 6 jaar	Regulier	Staatsbosbeheer/provincie
Vegetatie kalktufbronnen (H*7220)	Kartering kwalificerende bronmossen en overige mos- en plantensoorten bij 18 locaties in kalktufbronnen en -bronlopen.	1x per 6 jaar	N2000-plan	Provincie/ Staatsbosbeheer
Macrofauna kalktufbronnen (H*7220)	Soortensamenstelling macrofauna op 18 locaties in kalktufbron en -bronlopen	1x per 6/9 jaar, afhankelijk van kwetsbaarheid	N2000-plan	Waterschap/provincie
Vuursalamander	Telling (sub)adulte en juveniele exemplaren in 8 vastgelegde trajecten conform NEM methodiek	Meerdere keren per jaar	NEM	RAVON
	Telling larven in iedere beek/water	Meerdere keren per jaar	NEM	RAVON
Spaanse vlag	Vaste telroute meetnet vlinders conform methode Vlinderstichting	Meerdere keren per jaar	NEM	Vlinderstichting
Gebiedsschouw	Veldbezoek en overleg met terreinbeheerder inzake stand van zaken uitvoering PAS-maatregelen	Jaarlijks	N2000-plan	Provincie
Hydrologie	OGOR-meetnet, 9 meetpunten; meten grondwaterstanden en/of grondwaterkwaliteit	2 x per jaar kwaliteit/dage-lijks kwantiteit	Regulier	Provincie
Hydrologie	Debiet- en waterkwaliteitsmeting op 17 locaties in bronlopen	1x per 3 jaar	N2000-plan	Provincie
Hydrologie	40 meetpunten bodemvocht op landbouwgronden Centraal Plateau	1x per 3 jaar	N2000-plan	Provincie
Hydrologie	5 meetpunten grondwaterstand en grondwaterkwaliteit in intrekgebied Centraal Plateau	2x per jaar	N2000-plan	Provincie

6. Financiering en subsidieregelingen

Verschillende beheermaatregelen uit de gebiedsanalyse 2017 zijn uitgevoerd of komen te vervallen en staan niet meer benoemd in dit Natura 2000-plan. Een aantal nog niet uitgevoerde maatregelen uit gebiedsanalyse-2017 wordt, merendeels in verband met nader onderzoek en uitwerking, via het Natura 2000-plan doorgeschoven naar de periode tot en met 2027.

Een groot deel van de instandhoudingsmaatregelen in het Natura 2000-plan Bunder- en Elslooërbos zal binnen de 1^e beheerplanperiode (2021-2027) afgerond worden; op onderdelen, met name met betrekking tot de nitraatproblematiek, is doorloop in de beheerplanperiodes na 2027 mogelijk.

Voor de uitvoering van de instandhoudingsmaatregelen, die nodig zijn om de Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen in Bunder- en Elslooërbos te behalen, heeft de provincie Limburg budget uit het Natuurpact 2013 beschikbaar en opgenomen in de meerjarenbegroting. Hierdoor is er voldoende dekking voor de kosten van de Natura 2000-planmaatregelen gedurende de gehele beheerplanperiode. Voor de provincie Limburg is deze externe dekking sinds de decentralisatie uitgangspunt van beleid. Deze budgettaire duidelijkheid biedt de ruimte om het pakket instandhoudingsmaatregelen voor het Natura 2000-plan Bunder- en Elslooërbos tot en met 2027 vast te stellen. Met de Stichting Limburgs Landschap en Staatsbosbeheer worden meerjarige uitvoeringsafspraken vastgelegd voor de periode 2021-2027, als vervolg op eerdere uitvoeringsovereenkomsten en meerjarensubsidies.

Voor het Bunder- en Elslooërbos geldt specifiek, dat de uitvoering van nitraatmaatregelen in het agrarisch gebied en van run-off maatregelen worden gerealiseerd in het kader van het project IBP Heuvelland. Dit project is erop gericht om een samenwerkingsproces met de belanghebbenden op gang te brengen en om op vrijwillige basis nitraat- en run-off maatregelen te realiseren. In het kader van dit IBP Heuvelland-project is er een met een groter gebied (Geuldal) gedeeld eigenstandig budget beschikbaar om de betreffende maatregelen gericht te financieren. Het voor nitraatmaatregelen gereserveerde budget in voorliggend Natura 2000-plan (bijna € 0.5 mln.) wordt aan het budget voor IBP Heuvelland toegevoegd om in de lopende beheerplanperiode 2021-2027 via dit werkproces voldoende nitraatgerichte maatregelen in de landbouw te kunnen faciliteren. Indien in de beheerplanperiode blijkt dat de vrijwillige maatregelen het totaal van deze budgetten te boven dreigen te gaan, zal bezien worden of en op welke wijze aanvullend budget beschikbaar gesteld kan worden.

De aanvullende maatregelen die invulling geven aan het Ontwerp-“Veegbesluit” van het Ministerie van LNV, zullen pas worden uitgevoerd als dit besluit definitief is vastgesteld en via wettelijke procedures door de provincie zijn vastgesteld in de vorm van een addendum op voorliggend Natura 2000-plan.

6.1 Kosten instandhoudingsmaatregelen Natura2000-plan Bunder- en Elslooërbos

Om aan alle instandhoudingsdoelstellingen van dit Natura2000-gebied te voldoen, dus ook voor de aangewezen uitbreidings- en kwaliteitsdoelen, is een integraal maatregelenpakket opgesteld. Deze maatregelen zijn in hoofdstuk 5 besproken.

In tabel 6.1 is het pakket instandhoudingsmaatregelen samengevat en van een kosten- en tijdsindicatie voorzien. De kosten zijn gebaseerd op normbedragen, die door Rijk en provincies worden gehanteerd dan wel gebaseerd op normkosten voor terreinbeheerders (Staatsbosbeheer, 2016) of expert judgment. Voor sommige maatregelen zijn vanwege specifieke omstandigheden hogere kosten gehanteerd. De uitvoeringskosten van dit Natura2000-plan zijn ingeschat op circa € 4.857.000.

Tabel 6.1 Kosten- en tijdsindicatie uitvoering instandhoudingsmaatregelen Bunder- en Elslooërbos.

Maatregel	Uitvoeringsperiode 2021-2027		Opvolgende be- heerplanperiode (> 2027)
	In de tijd door- geschoven uit tijdvak '15-'21	Toevoeging, uit- breiding en voortzetting	
* Onderzoek (zeoliet, bronlopen, bos- beheerplan)	€ 35.000	€ 145.000	- Indien nodig
* Monitoring (gebiedspecifiek)	--	€ 30.000	- Ja
* Instandhoudingsmaatregelen (waarvan nitraatgericht)	€ 2.726.000 (€ 486.000)	€ 1.501.000	- Afhankelijk van natuur- kwaliteit (- Afhankelijk van stikstof- aanpak)
Communicatieplan Natura2000	--	€ 50.000	- t.z.t. bezien.
Totaal	€ 4.587.000	€ 1.726.000	- Op onderdelen

6.2 Financiering en Subsidieregelingen

De maatregelen die nodig zijn om de Natura 2000-doelen te behalen, worden voor een deel onder de vlag van partnercontracten en de 'Propositie (IBP) Heuvelland' uitgevoerd. Voor de uitvoering van de instandhoudingsmaatregelen zijn subsidieregelingen van toepassing. Een gedeelte van de maatregelen, met name in/rond het bos, wordt door de terreinbeherende organisaties uitgevoerd op basis van provinciale subsidieregelingen. Het actuele overzicht van de regelingen en de bijbehorende jaarbudgetten (subsidieplafonds) zijn terug te vinden op de website van de provincie:

https://www.limburg.nl/eloket/subsidies/actuele_subsidieregelingen/natuur_landschap_en_landbouw.

In samenwerking met de provincies en het Ministerie van Economische Zaken is het programma POP3 opgesteld (zie de begrippenlijst achterin het hoofdrapport). Ten behoeve van de uitvoering van POP3 in Limburg is door Gedeputeerde Staten van Limburg de Subsidieverordening POP3 Limburg vastgesteld. Het programma richt zich op vijf items:

- Versterken van innovatie, verduurzaming en concurrentiekracht;
- Jonge landbouwers;
- Natuur en landschap;
- Verbetering van waterkwaliteit;
- LEADER.

6.3 Tegemoetkoming in schade

De Wet natuurbescherming biedt aan betrokkenen de mogelijkheid een verzoek tot schadevergoeding in te dienen bij Gedeputeerde Staten als die schade volgens hen het gevolg is van een vastgesteld Natura 2000-plan (artikel 6.3 Wet natuurbescherming). Om in aanmerking te komen voor de tegemoetkoming dient aan de in de wet genoemde eisen te worden voldaan. Zo komt enkel schade in de vorm van inkomensderving of een vermindering van de waarde van een onroerende zaak in aanmerking voor tegemoetkoming en blijft de schade die binnen het normaal maatschappelijk risico valt voor rekening van de aanvrager. Voor zover betrokkenen pas later als gevolg van een (uitvoerings)besluit over concreet uitgewerkte Natura 2000-planmaatregelen schade menen te lijden, wordt verwezen naar de in betreffende wet- en regelgeving opgenomen regelingen met betrekking tot schade (bijvoorbeeld artikel 7:14 e.v. van de Waterwet).

7. Toetsing huidig gebruik

7.1. Inleiding en juridisch kader

Eén van de functies van het Natura 2000-plan is het toetsen van effecten van bestaande activiteiten in en rondom het Natura 2000-gebied op de instandhoudingsdoelstellingen (hierna te noemen: toetsing huidig gebruik). Het doel hiervan is om te bepalen welk huidig gebruik in dit hoofdstuk (evt. onder voorwaarden) is vrijgesteld van de Wnb-vergunningplicht.

De juridische basis voor de toetsing van het huidig gebruik ligt in artikel 2.9 eerste lid van de Wet Natuur-bescherming (Wnb). Het huidig gebruik in en rond het Natura 2000-gebied mag het tijdig behalen van de instandhoudingsdoelen zoals genoemd in hoofdstukken 3 en 4 niet in de weg staan. Wanneer dit wel het geval is, dienen passende maatregelen te worden getroffen. Deze bestaan overwegend uit het uitvoeren van inrichtings- en beheermaatregelen. Indien nodig zijn voorwaarden of beperkingen gesteld aan het huidig gebruik in/rond het Natura 2000-gebied.

Onder huidig gebruik verstaan we binnen het kader van dit Natura 2000-plan: de legale activiteiten die in 2018 in of rondom het Natura 2000-gebied werden uitgevoerd, dus het gangbare gebruik ten tijde van het opstellen van dit Natura 2000-plan. Nieuwe initiatieven of projecten en toekomstige uitbreiding, intensivering of verplaatsing van bestaande activiteiten vallen buiten dit huidig gebruik; zie hiervoor ook par. 7.5.10.

Om inhoud te geven aan deze functie van het Natura 2000-plan is getoetst of huidig gebruik het behalen van de instandhoudingsdoelen in de weg staat:

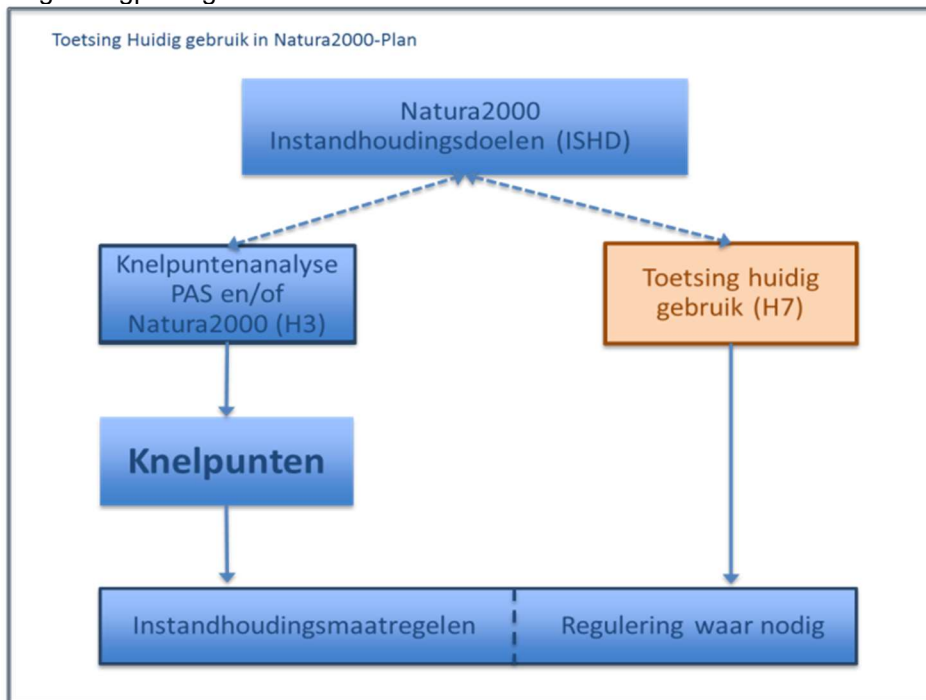
- In par. 7.1 is uitgelegd waarom deze toetsing van belang is. De toetsing huidig gebruik kan waar nodig leiden tot regulering van gebruiksvormen in de vorm van een vrijstelling (al dan niet onder voorwaarden) van de Wnb-vergunningplicht. Dit om eventuele negatieve effecten teniet te doen (zie rechterzijde figuur 7.1 op de volgende bladzijde).
- In paragraaf 7.2 is uitgelegd welke vormen van huidig gebruik geïnteriseerd zijn en welke daarvan toetsing behoeven.
- De toetsingsmethodiek zelf is nader uitgewerkt in paragraaf 7.3. (figuur 7.2)
- In paragraaf 7.4 zijn de categorieën benoemd, waarin de vormen van huidig gebruik worden ingedeeld met behulp van deze toetsing.
- In par. 7.5 is het resultaat van de toetsing in tabelvorm weergegeven; in het Hoofdrapport staan hierover de relevante afwegingen en argumenten.

In dit hoofdstuk is het huidige gebruik getoetst en ingedeeld in categorieën. De toetsing geldt voor het hier concreet beschreven huidige gebruik (in de huidige vorm, locatie, omvang en tijd) en voor de wettelijke werkingsduur van dit Natura 2000-plan (6 jaar).

De toetsing van het Huidig gebruik geldt voor het hier concreet beschreven huidige gebruik (in de huidige vorm, locatie, omvang en tijd) en voor de wettelijke werkingsduur van dit Natura 2000-plan (6 jaar) en betreft alleen de toetsing aan Natura 2000-doelstellingen van het gebied (Hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming), dus niet de wettelijke toetsing met betrekking tot beschermde soorten (hoofdstuk 3 Wnb).

Voor een aantal vormen van huidig gebruik leidt dit tot vrijstelling van de vergunningplicht (al dan niet onder voorwaarden) of tot de conclusie dat de vorm van huidig gebruik niet is vrijgesteld in het kader van voorliggend Natura 2000-plan. In dat laatste geval valt het huidig gebruik onder de reguliere werking van de Wnb en zal na onderzoek op initiatief van belanghebbende moeten blijken of sprake is van een vergunningplicht waarvoor de Provincie Limburg in de regel het bevoegd gezag is. Ook als er

sprake is van wijziging van het vrijgestelde gebruik, dan is het gewijzigde gebruik mogelijk wel vergunningplichtig in het kader van de Wnb.

Figuur 7.1 Schematische weergave van de plek van toetsing van het huidige gebruik in relatie tot de systematiek en opbouw van het Natura 2000-plan.

Toelichting schema figuur 7.1

Het behalen van de instandhoudingsdoelen wordt beïnvloed door standplaatsfactoren en/of menselijk handelen. Waar in de ecologische analyse van hoofdstuk 3 is geconstateerd dat standplaatsfactoren en/of menselijk handelen een significant negatief effect veroorzaken op de instandhoudingsdoelen, zijn deze als knelpunt geïdentificeerd (linkerzijde figuur). In hoofdstuk 5 zijn instandhoudingsmaatregelen geformuleerd om deze knelpunten aan te pakken.

7.2. Inventarisatie en selectie huidig gebruik

Het huidig gebruik in en rond het Natura 2000-gebied is geïnventariseerd aan de hand van gegevens van provincie, gemeenten en waterschap. Daarbij is gebruik gemaakt van de lijsten met mogelijke activiteiten uit de zogeheten 'Sectornotities' (Arcadis, 2008). Vervolgens is met diverse gebruikers en gebiedskenners in een gebiedssessie de lijst van gebruiksvormen voor dit gebied gecheckt en waar nodig aangevuld. De uiteindelijke lijst van vormen van huidig gebruik voor dit gebied is opgenomen in Bijlage B van het hoofdrapport, de eerste kolom.

Op deze uiteindelijke lijst is vervolgens een voorselectie toegepast in 2 stappen, om te komen tot de in dit Natura 2000-plan te toetsen vormen van huidig gebruik in het gebied.

- Stap 1: Op basis van *expert judgement* is gekeken naar de ecologische relevantie van de diverse gebruiksvormen voor de instandhoudingsdoelen in het gebied. Alleen die vormen van huidig gebruik uit de uiteindelijke lijst waarbij niet uitgesloten kan worden dat er een negatieve beïnvloedingsrelatie kan bestaan, gaan door naar Stap 2. De overige vormen zijn niet getoetst.
- Stap 2: De vormen van huidig gebruik in dit gebied die ecologische relevant zijn (Stap 1), maar waarvoor al een Wnb-vergunning is afgegeven of is aangevraagd, of de vormen van huidig gebruik waarvoor geen vergunningplicht bestaat (op grond van andere wet- en of regelgeving,

zoals bijvoorbeeld via een provinciale verordening), zijn niet getoetst. Voor zover van toepassing is dit in par. 7.5.10 ter informatie genoemd.

De inventarisatie en voorselectie heeft zodoende geresulteerd in een lijst met huidig gebruik waarvoor is aangegeven welke vormen van huidig gebruik op de mogelijkheid van regulering getoetst zijn in paragraaf 7.5.

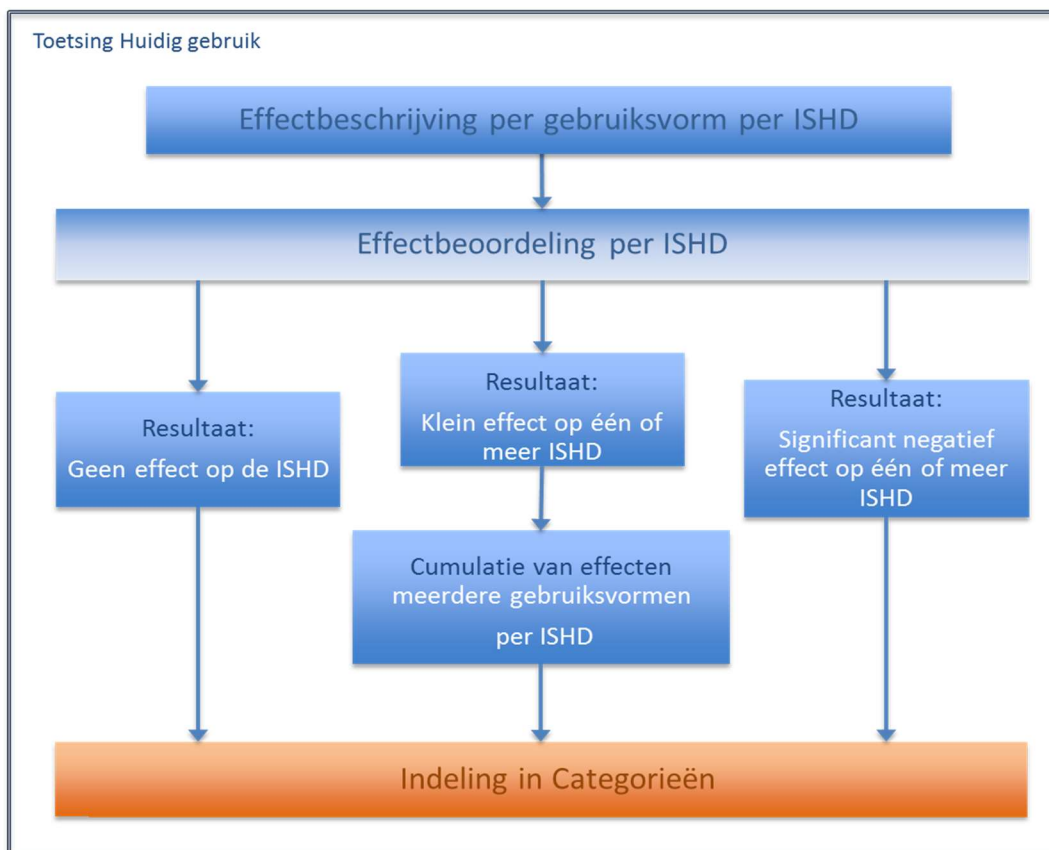
Aspecten van gebruiksvormen die in de analyse van hoofdstuk 3 als knelpunt zijn geïdentificeerd, en waarvoor dus in hoofdstuk 5 instandhoudingsmaatregelen zijn beschreven, zijn in hoofdstuk 7 niet opnieuw getoetst. De stikstofproblematiek vormt een van deze aspecten. De toetsing daarvoor verloopt via het separate traject van het Programma aanpak stikstof (PAS).

De uitvoering van de instandhoudingsmaatregelen zoals vastgelegd in hoofdstuk 5 maakt geen onderdeel uit van het huidig gebruik. Deze maatregelen zijn daarom niet opgenomen in Bijlage B van het hoofdrapport en zijn in hoofdstuk 7 niet getoetst. Deze maatregelen worden (in de toekomst) uitgevoerd om de in hoofdstuk 3 geïdentificeerde knelpunten op te lossen. Eigenaren en organisaties hebben een inspanningsverplichting om deze maatregelen op een zorgvuldige en professionele manier uit te voeren. Hierbij moet rekening worden gehouden met alle instandhoudingsdoelen, zodat significant negatieve effecten worden voorkomen.

7.3. Toetsingsmethodiek

De feitelijke toetsing bestaat uit drie onderdelen: effectbeschrijving, effectbeoordeling en categorie-indeling. Figuur 7.2 geeft schematisch weer hoe de toetsing van het huidig gebruik er uit ziet.

- De effectbeschrijving omvat naast een beschrijving van de activiteit zelf een analyse van de gevolgen die het gebruik kan hebben op de aangewezen instandhoudingsdoelen. Dit gebeurt op basis van de best beschikbare (gebieds)kennis, wetenschap en *expert judgement*. De algemene regelgeving, die van toepassing is op de uitvoering van activiteiten (gedragscodes, voorschriften vanuit milieuwetgeving etc. etc.), is geacht integraal onderdeel te zijn van de beschreven gebruiksvormen; eventuele overtredingen daarvan kunnen aanleiding zijn voor handhaving (zie paragraaf 5.4).
- De effectbeoordeling richt zich op de vraag of significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor een habitatype of soort al dan niet kunnen worden uitgesloten, rekening houdend met de maatregelen die in hoofdstuk 5 van dit Natura 2000-plan zijn vastgelegd, de eerder genoemde 'instandhoudingsmaatregelen'. Met andere woorden: staat een vorm van huidig gebruik het halen van de instandhoudingsdoelen mogelijk in de weg?
- Bij de effectbeoordeling is gebruik gemaakt van de zgn. "Effectenindicator" zoals die te voor ieder Natura 2000-gebied kan worden samengesteld op de website www.synbiosys.alterra.nl. Een gebiedspecifieke afbeelding van deze effectenindicator is weergegeven in figuur 7.3. Met dit hulpmiddel is voor de aangewezen instandhoudingsdoelen nagegaan of de te toetsen vormen van huidig gebruik daadwerkelijk tot negatieve effecten leiden, voor zover deze effecten niet al door middel van de herstelmaatregelen uit hoofdstuk 5 worden opgelost.
- Een vervolgstap in de effectbeoordeling kan bestaan uit de cumulatietoets. Deze extra toets geldt voor gebruiksvormen met een klein effect (niet-significant maar ook niet verwaarloosbaar). Tezamen kunnen deze kleine effecten een groter en wel-significant negatief effect hebben. In dat geval kunnen extra maatregelen nodig zijn om het effect te mitigeren of zijn aanvullende voorwaarden aan de verschillende gebruiksvormen gesteld.
- De categorie-indeling volgt uit de effectbeoordeling. De beschrijving van de categorieën en de indelingscriteria is opgenomen in paragraaf 7.4.

Figuur 7.2 Schematische weergave van de werkwijze bij de toetsing van het huidig gebruik in het Natura 2000-plan Bunder- en Elslooërbos.

7.4. Categorieën

De getoetste vormen van huidig gebruik zijn beschreven in paragraaf 7.5.1 en verder. Ze zijn daar beoordeeld op hun effect en vervolgens ingedeeld in 4 beoordelingscategorieën. Deze categorieën zijn hieronder beschreven. Waar sprake is van vrijstelling voor de vergunningplicht heeft dat uitsluitend betrekking op hoofdstuk 2 (gebiedsbescherming) van de Wet natuurbescherming en niet op uit andere wetgeving voortvloeiende vergunningsplicht of andere hoofdstukken van de Wet natuurbescherming.

Categorie 1: Huidig gebruik vrijgesteld van de Wnb-vergunningplicht

In deze categorie valt het gebruik waarvan vast staat dat dit geen (significant) negatieve effecten heeft (ook niet in cumulatie met andere gebruiksvormen). Dit gebruik heeft geen gevolgen voor het behalen van de instandhoudingsdoelen. Deze vormen van gebruik zijn in dit Natura 2000-plan vrijgesteld van de vergunningplicht in het kader van de Wnb, zonder aanvullende voorwaarden en zolang het gebruik niet wijzigt ten opzichte van de in dit Natura 2000-plan getoetste situatie. In deze categorie vallen ook gebruiksvormen die niet individueel vergunningplichtig zijn te stellen, zoals bijvoorbeeld het huidig gebruik van wegen door verkeer en het gebruik van recreatiepaden door wandelaars en fietsers conform de bestaande openstellingsregels.

Categorie 2a: Huidig gebruik vrijgesteld van de Wnb-vergunningplicht, mits instandhoudingsmaatregelen extra of versneld worden uitgevoerd

In deze categorie vallen toekomstige gebruiksvormen gebruik indien zij bij een huidige ex ante-toetsing leiden tot (significant) negatieve gevolgen voor de instandhoudingsdoelen, onder de

voorwaarde dat aanvullende of versnelling van de in hoofdstuk 5 beschreven instandhoudingsmaatregelen ervoor zorgt, dat deze negatieve effecten op voorhand weggenomen zijn. De voorwaarde dat de instandhoudingsmaatregelen op voorhand moeten zijn uitgevoerd is een consequentie van het arrest van de Raad van State m.b.t. de PAS eind mei 2019.

Het behalen van de instandhoudingsdoelen cf. voorliggend plan komt hierdoor niet in gevaar. Deze categorie van vormen van gebruik kan in een addendum op dit Natura 2000-plan worden vrijgesteld van de vergunningplicht in het kader van de Wnb en is in voorliggend plan thans niet aan de orde.

Categorie 2b: Huidig gebruik vrijgesteld van de Wnb-vergunningplicht, met gebied specifieke voorwaarden

In deze categorie vallen gebruiksvormen, of een combinatie van gebruiksvormen (cumulatie), waarvan niet kan worden uitgesloten dat er een significant negatief effect bestaat op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Voor deze gebruiksvormen geldt echter dat de negatieve effecten worden weggenomen door specifiek aan het gebruik verbonden aanvullende beperkingen en/of voorwaarden, bovenop eventueel al bestaande voorwaarden uit andere wet- en regelgeving. Deze vormen van gebruik zijn in dit Natura 2000-plan vrijgesteld van de vergunningplicht in het kader van de Wnb mits aan deze aanvullende voorwaarden is voldaan en mits het gebruik niet wijzigt ten opzichte van de in dit Natura 2000-plan getoetste situatie.

Categorie 3: Huidig gebruik niet vrijgesteld van de Wnb-vergunningplicht

In deze categorie valt gebruik waarvan niet kan worden uitgesloten dat er een significant negatief effect bestaat op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Bovendien is op dit moment onduidelijk of en hoe de negatieve effecten van dit gebruik kunnen worden weggenomen. Daarom is dit gebruik niet als vergunningsvrij opgenomen. Onder deze categorie valt ook het gebruik waarover onvoldoende informatie beschikbaar is om te beoordelen of er daadwerkelijk een Wnb-vergunningplicht aan de orde is c.q. tot vrijstelling daarvan kan worden besloten. Binnen het wettelijk kader van de Wnb moeten de effecten nader worden onderzocht om te bepalen of een vergunning moet worden aangevraagd bij de Provincie Limburg.

Herbeoordeling na afloop van een planperiode

Het oordeel vrijstelling van de vergunningplicht geldt voor één beheerplanperiode. Als na afloop van een planperiode uit monitoringresultaten blijkt dat het behalen van de instandhoudingsdoelen toch gevaar dreigt te lopen, moet het gebruik opnieuw worden beoordeeld. Dat kan leiden tot indeling in een andere categorie, aanpassing van de maatregelen en/of voorwaarden.

Cumulatietoets

Om de knelpunten op te lossen zijn in het Natura 2000-plan maatregelen opgenomen. Indien de maatregelen zoals deze zijn benoemd in hoofdstuk 5 onverwachts onvoldoende blijken om de instandhoudingsdoelen te halen (monitoring), is verder onderzoek naar de oorzaken noodzakelijk om vast te stellen wat de effecten en benodigde aanvullende maatregelen zijn.

In het Natura 2000-gebied Bunder- en Elslooërbos zijn de Bever en de ondergroei van het habitattype kalktufbronnen het meest gevoelig voor verstoringseffecten als gevolg van de optelsom van verschillende vormen van het hier beschreven huidig gebruik. Omdat de gebruiksvormen overdag plaatsvinden en de bever ´s nachts actief is, is cumulatie van effecten voor de bever niet significant; dat blijkt tevens uit de voortvarende verspreiding van deze soort in de recente jaren.

Bij het betredingsgevoelige habitattype kalktufbronnen is het vooral belangrijk dat niet buiten de wegen en paden wordt getreden.

7.5. Resultaten toetsing huidig gebruik Natura2000-gebied Bunder- en Elslooërbos

Deze paragraaf toont de beoordelingsresultaten van de toetsing huidig gebruik zoals weergegeven in Figuur 7.2. Het betreft het in en om het gebied voorkomend relevante gebruik dat is geïnventariseerd en opgenomen in bijlage B in het hoofdrapport. Van een aantal vormen van gebruik is vastgesteld dat deze ecologisch niet relevant zijn voor de instandhoudingsdoelen. Deze zijn niet getoetst in de navolgende sub-paragrafen.

Ook als een vorm van huidig gebruik al een WNb-vergunning heeft c.q. Gedeputeerde Staten van de Provincie Limburg hebben vastgesteld dat er geen WNb-vergunning nodig is op grond van eerdere besluiten c.q. andere regelgeving, dan is toetsing in de navolgende subparagrafen niet aan de orde. Hetzelfde geldt als al een toets in het kader van de WNb is uitgevoerd. Voor het gebied Bunder- en Elslooërbos zijn daarom de vormen van huidig en toekomstig gebruik, die over een geldige vergunning Wet natuurbescherming (of over vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998) beschikken hier niet opnieuw beoordeeld. Verder is aan de orde:

a. Drones

Voor het gebruik van luchtvaartuigen (waaronder ook drones >25 kg.) nabij o.a. Natura 2000-gebieden heeft de provincie in het kader van haar bevoegdheden in het kader van de Luchtvaartwet in 2019 een beleidskader vastgesteld. Voor het gebruik van drones <25kg. boven en nabij Natura 2000-gebieden zal de provincie een separate regeling opnemen in de Omgevingsverordening; om die reden is deze vorm van (huidig) gebruik niet beoordeeld in het kader van voorliggend Natura 2000-plan.

b. Beweiden en bemesten

Het bemesten van gronden binnen of nabij het Natura 2000-gebied is als gevolg van de Raad van State-uitspraak over de PAS van mei 2019 niet meer op grond van de Omgevingsverordening Limburg vrijgesteld van de Wnb-vergunningplicht. De effecten van bemesten zijn in voorliggend plan nog niet getoetst maar wel als knelpunt aangeduid in het intrekgebied van de kalktufbronnen en vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen).

Hoe beweiden en bemesten moeten worden getoetst bleef jarenlang onduidelijk. Maar in een uitspraak van 12 oktober 2022 (ECLI:NL:RVS:2022:2874) heeft de Raad van State het toetsingskader voor stikstof voor beweiden en bemesten toegelicht. In de genoemde uitspraak van de Raad van State is een uitgebreid toetsingskader opgenomen om na te gaan of er al dan niet sprake is van een Wnb-vergunningplicht. In de uitspraak is onder meer uitgelegd welke rol bestaande rechten spelen. Afhankelijk van de omstandigheden van het geval is wel of geen Wnb-vergunning nodig. Om deze reden is voorsnog geen aparte vrijstellingsregeling opgenomen in dit beheerplan.

Voor de overige vormen van huidig gebruik geldt dat deze wel moeten zijn getoetst (zie laatste kolom van de tabellen in bijlage B van het hoofdrapport). Van deze toetsing zijn de beoordelingsresultaten hierna beschreven.

Tabel 7.1 Samenvatting indeling gebruiksvormen in categorieën

Natuurbeheer	Categorie 1	Categorie 2a	Categorie 2b	Categorie 3
Regulier beheer van graslanden	X			
Regulier beheer van bossen en landschapselementen	X			
Beheer en onderhoud cultuurhistorische elementen	X			

Monitoring, onderzoek, toezicht en handhaving			X	
Exotenbeheer		X		

Landbouw	Categorie 1	Categorie 2a	Categorie 2b	Categorie 3
Machinale bewerking op agrarische gronden	X			
Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen				X

Recreatie, toerisme en sport	Categorie 1	Categorie 2a	Categorie 2b	Categorie 3
Recreatief gebruik van wegen en paden: wandelen, hardlopen, paardrijden, fietsen conform openstellingregels	X			
Educatieve excursies: georganiseerd door terreinbeheerders of natuurorganisaties			X	
Educatieve excursies: georganiseerd door overige partijen				X
Evenementen				X
Sportvisserij	X			
Verblijfsvoorzieningen, horeca en overige recreatieve voorzieningen	X			

Waterbeheer	Categorie 1	Categorie 2a	Categorie 2b	Categorie 3
Beheer en onderhoud van watergangen			X	

Wonen en verblijven	Categorie 1	Categorie 2a	Categorie 2b	Categorie 3
Woonkernen	X			

Openbare wegen en verkeer	Categorie 1	Categorie 2a	Categorie 2b	Categorie 3
Bermbeheer van spoorweg			X	

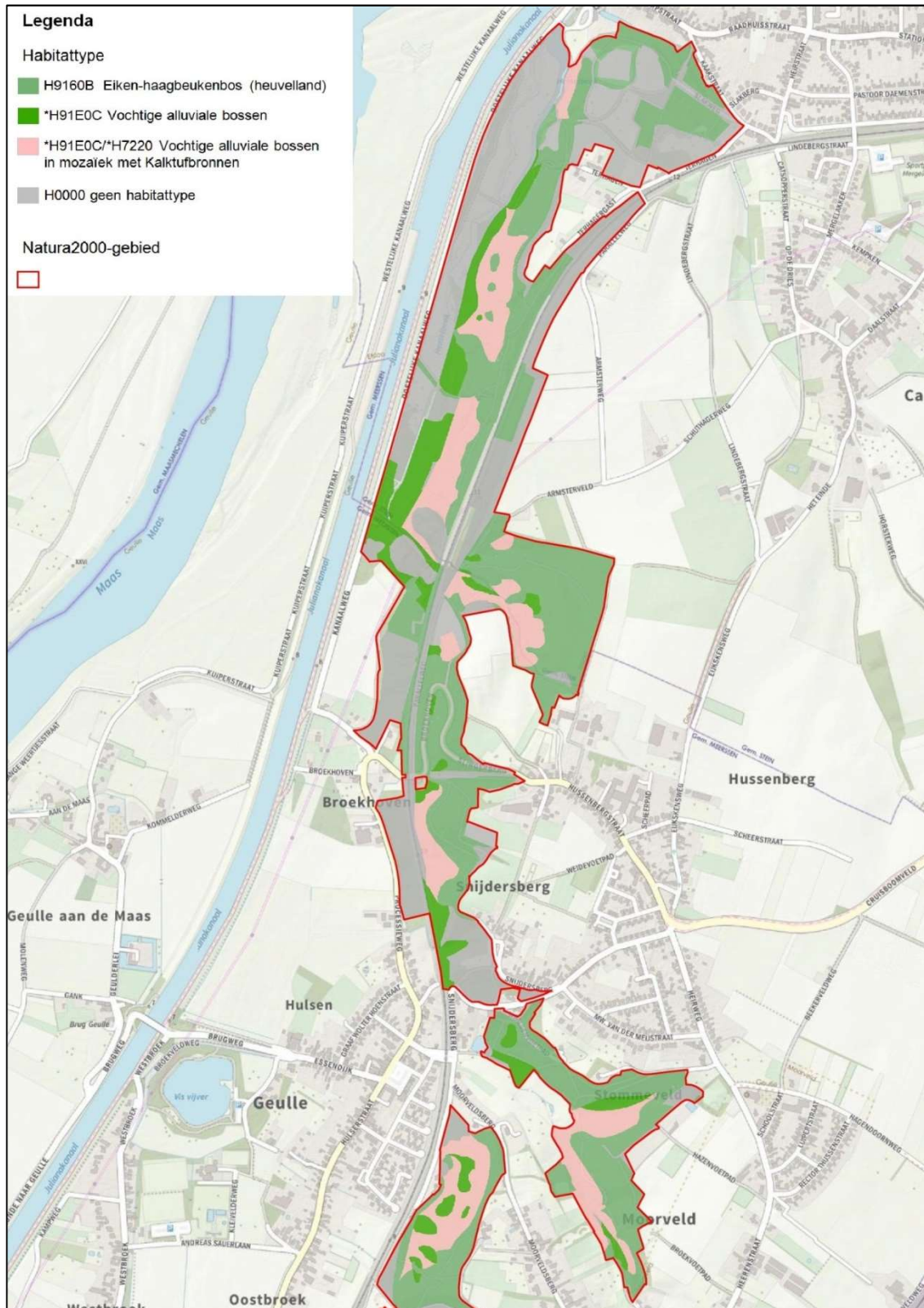
Drinkwaterwinning	Categorie 1	Categorie 2a	Categorie 2b	Categorie 3
Drinkwaterwinning Geulle	X			

Nutsvoorzieningen	Categorie 1	Categorie 2a	Categorie 2b	Categorie 3
-------------------	-------------	--------------	--------------	-------------

Inspectie, beheer en onderhoud vloeistof- en gasleidingen: inspecties	X			
Inspectie, beheer en onderhoud vloeistof- en gasleidingen: vormen van groot en achterstallig onderhoud binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied.				X
Calamiteiten			X	
Inspecties, beheer en onderhoud hoogspanningsleidingen	X			

Jacht, populatiebeheer en schadebestrijding	Categorie 1	Categorie 2a	Categorie 2b	Categorie 3
Jacht			X	
Populatiebeheer en schadebestrijding			X	

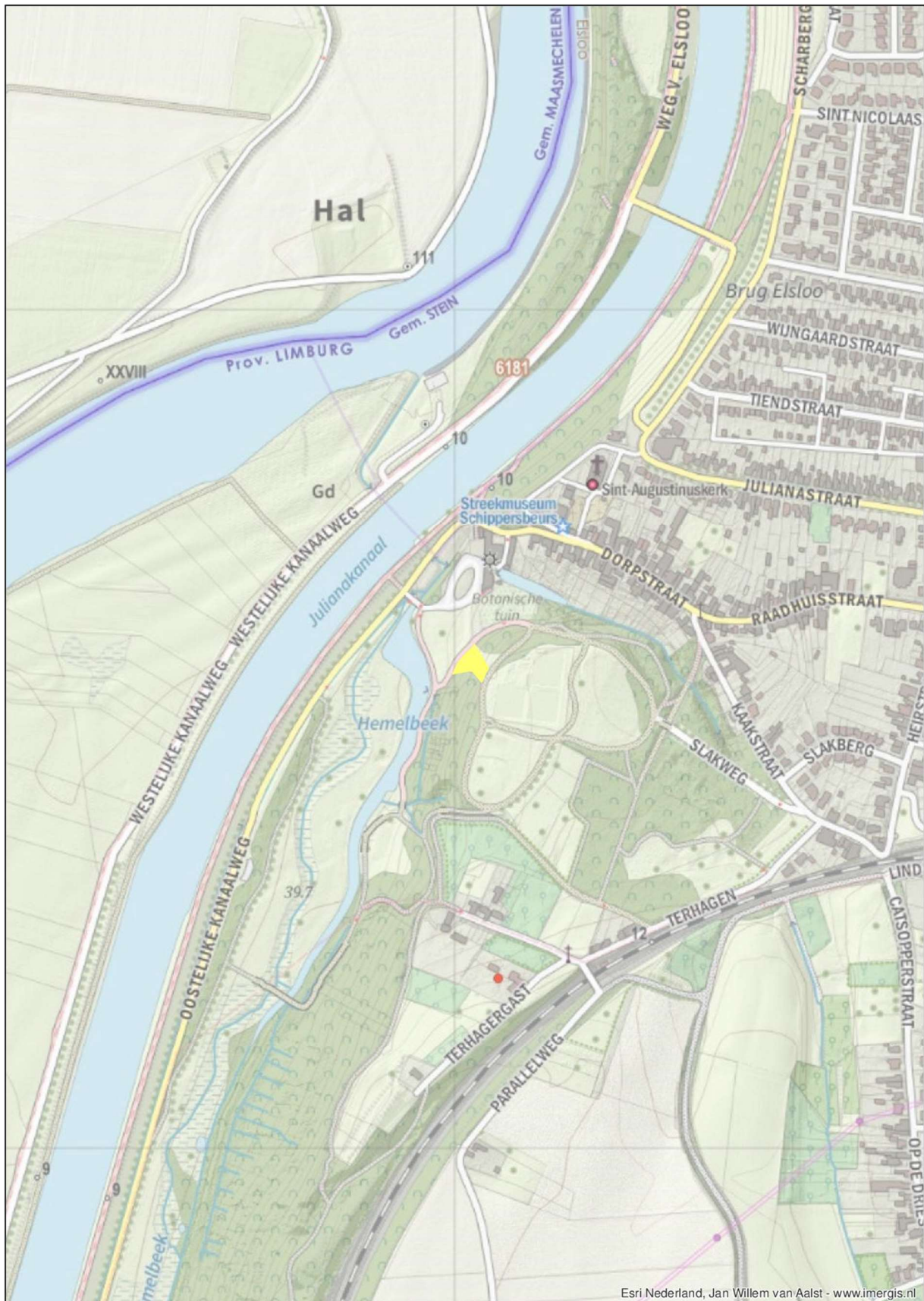
Bijlage 1a Habitattypenkaart (noord)

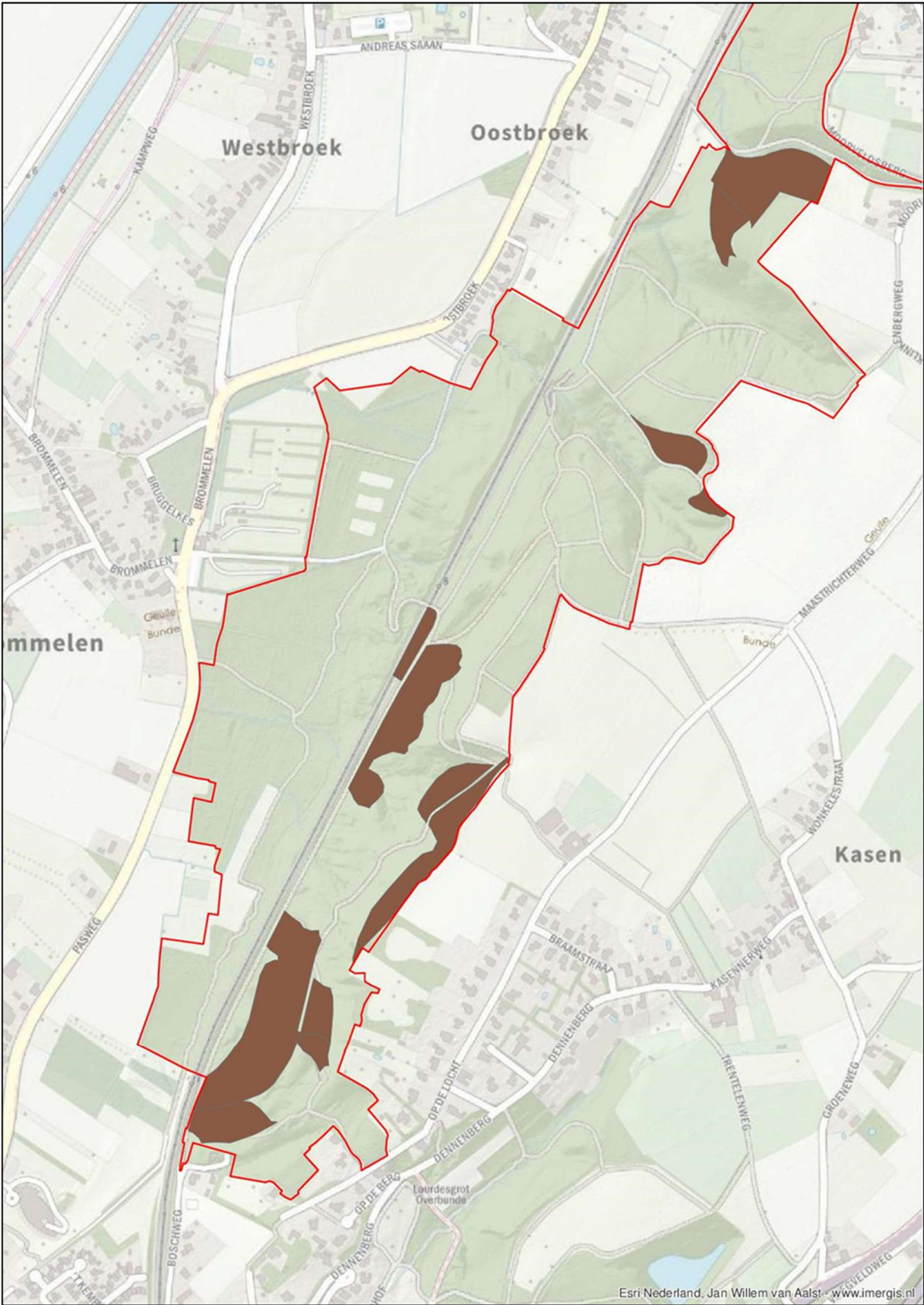
Bijlage 1b Habitattypenkaart (Zuid)

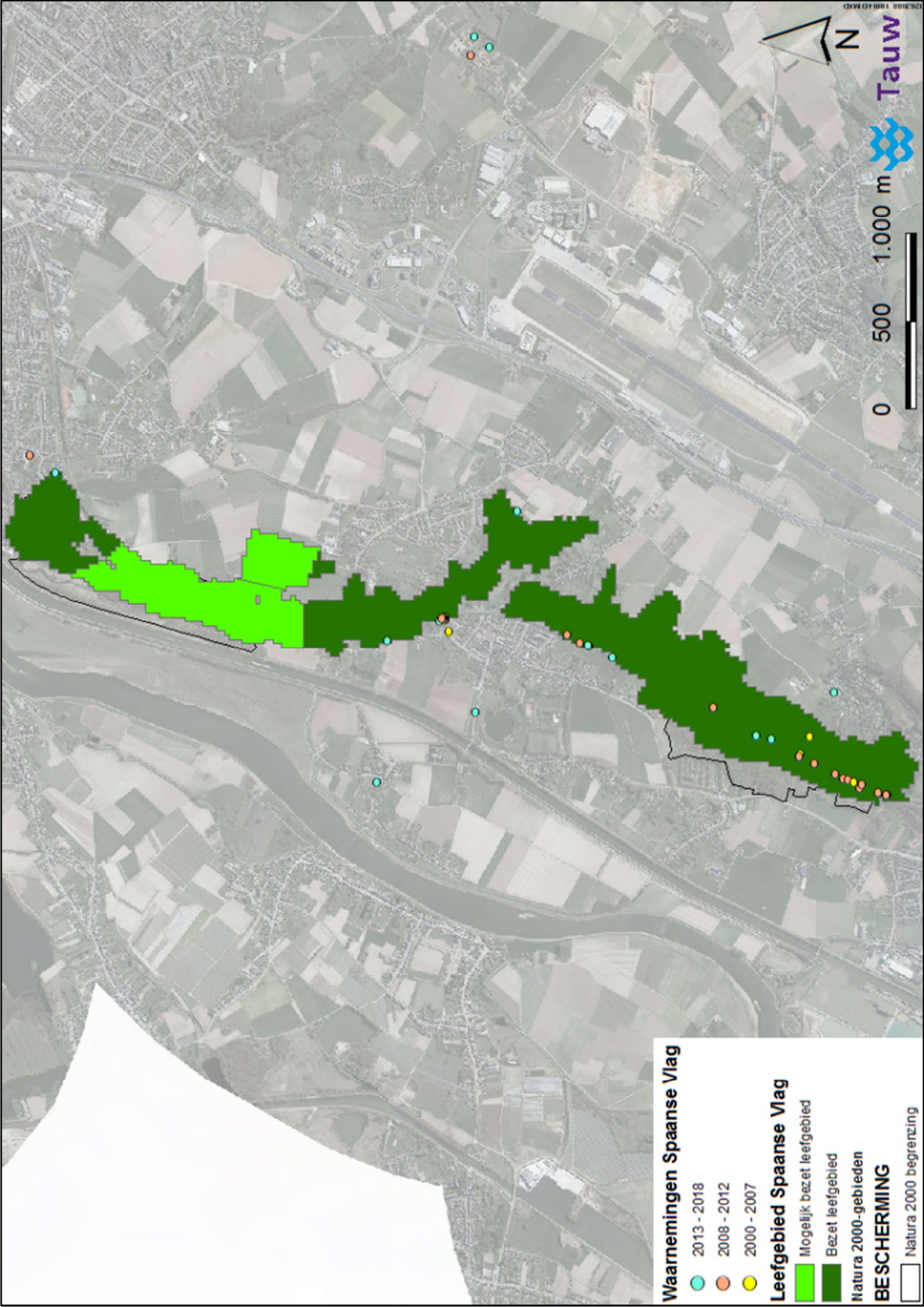
Bijlage 1c Habitattype Glanshaver- en vossenstaarthoiland

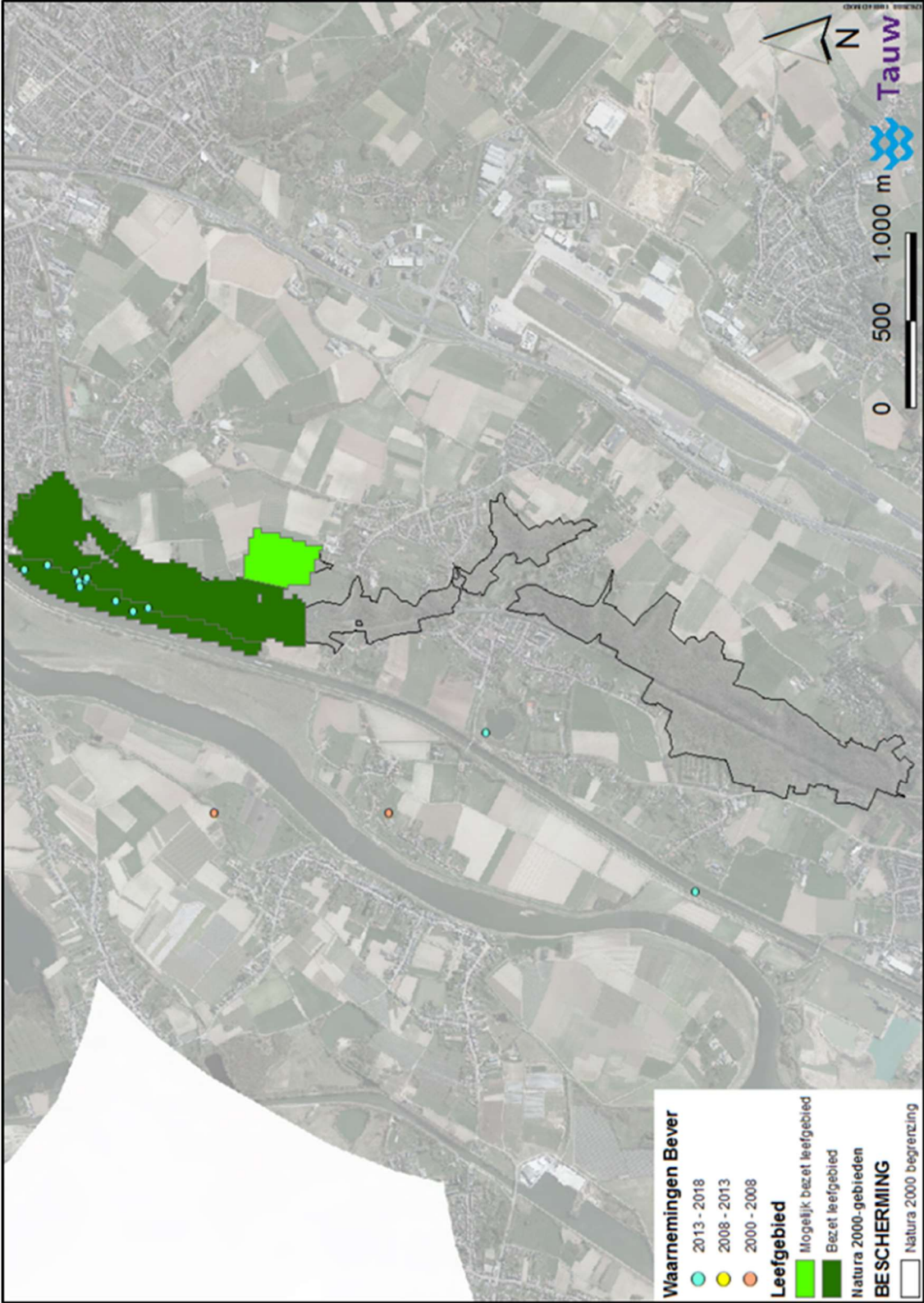
Bijlage 1d Habitatype beuken-eikenbossen met hulst

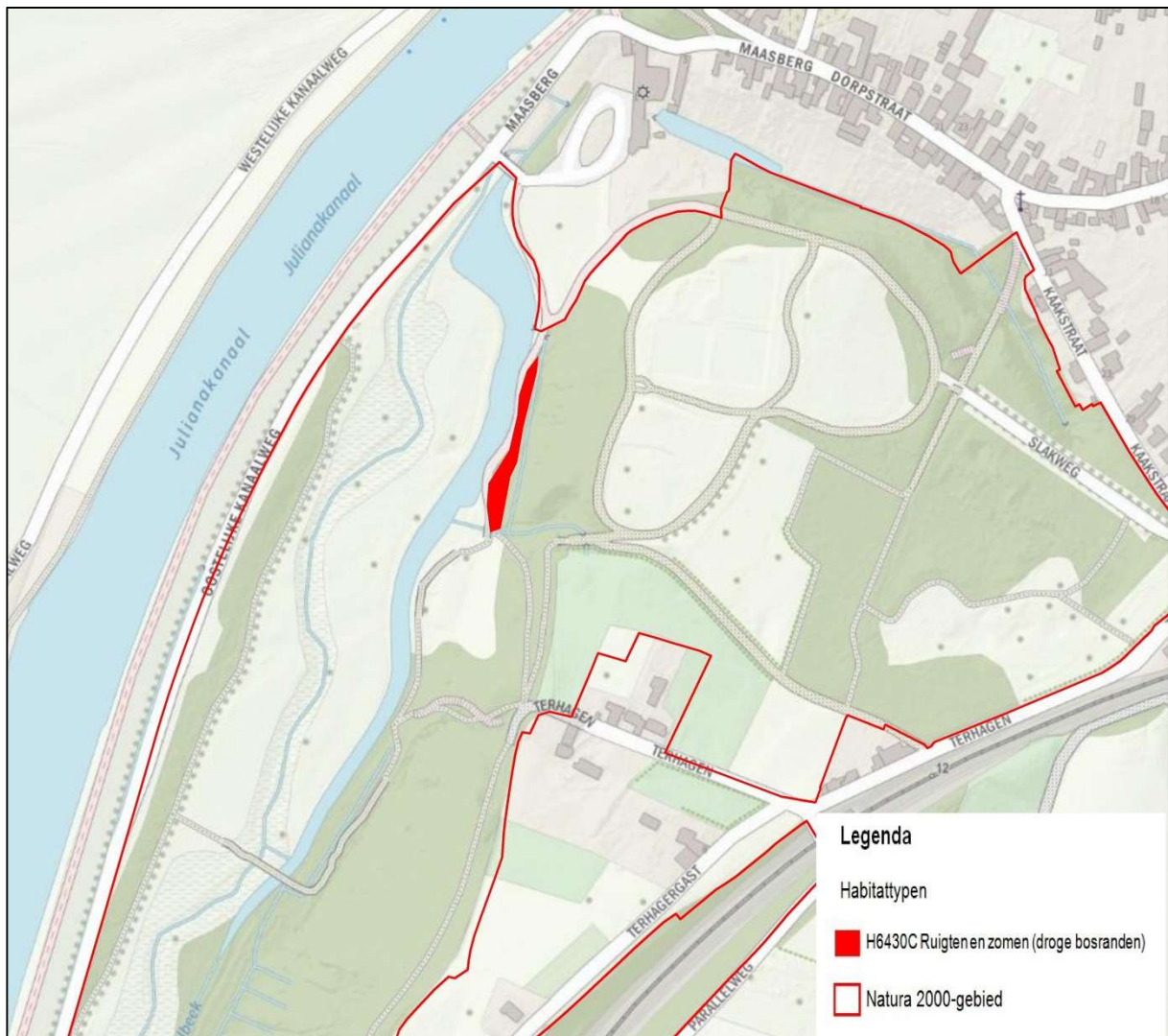
Bijlage 2a Leefgebiedenkaart Spaanse vlag

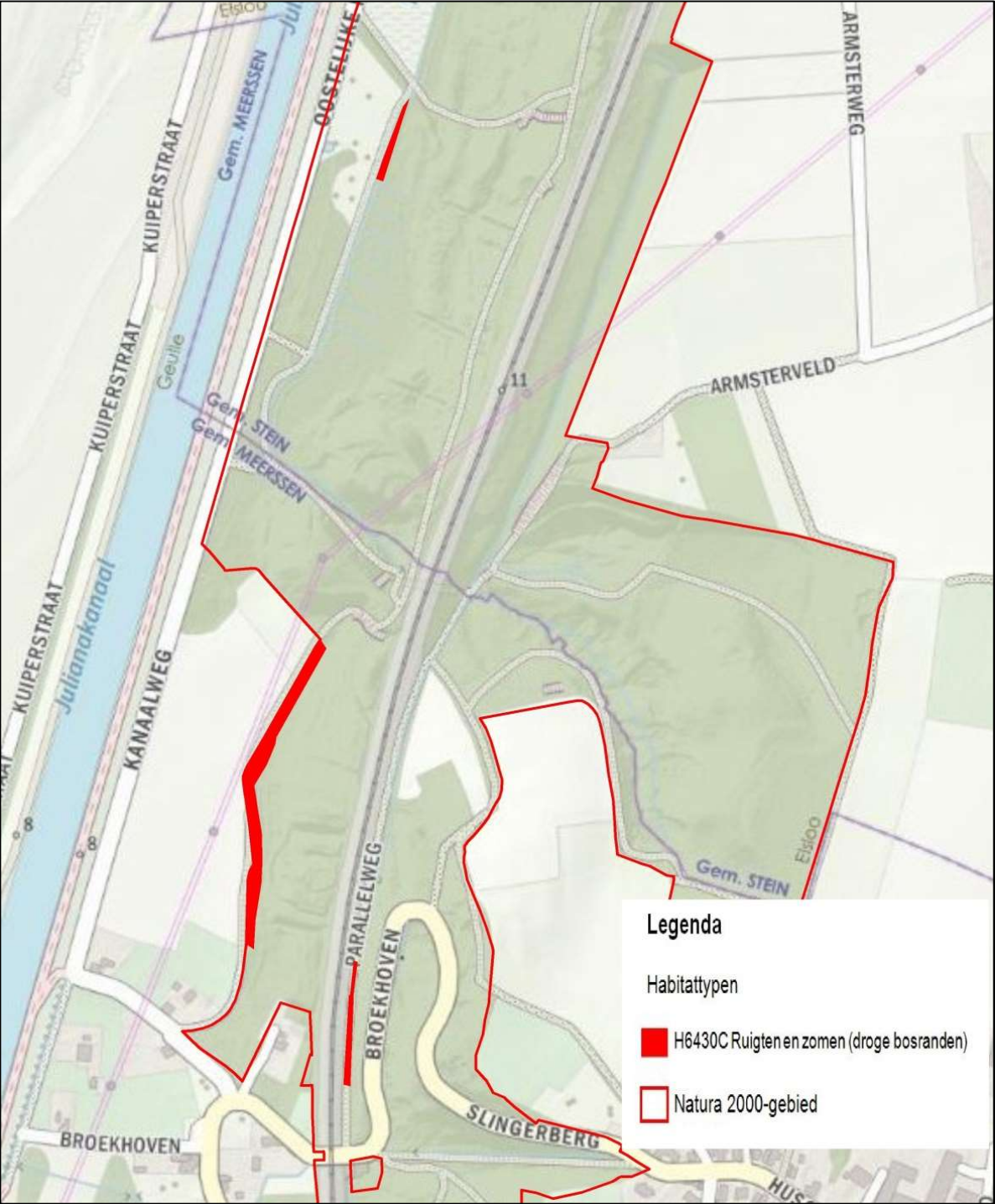
Bijlage 2b Leefgebiedenkaart Bever

Bijlage 3a Kaart uitbreiding habitattype 6430 C Ruigten en zomen (droge bosranden) (Kasteelpark Elsloo/Terhagen)

Bijlage 3b Kaart uitbreiding habitattype 6430C Ruigten en zomen (droge bosranden) (Hemelbeek, Grevenakker, Slingerberg)

Bijlage 3c Kaart uitbreiding habitattype 6430C Ruigten en zomen (droge bosranden) (Hemelbeek, Grevenakker, Slingerberg (Bron Welleput)

